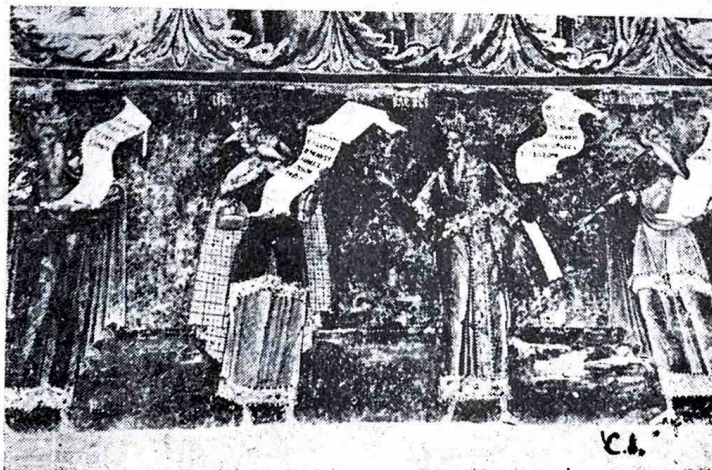

vla starul

Har
anul XX

1-2

ACEST NUMAR A FOST SCOS SUB SUPRAVEGHEREA DOMNULUI
PROFESOR AL. BOGDAN de către Radu Dimitrescu, Costel Melinte și Dinu Tătărescu

„VLASTARUL“

REVISTA LICEULUI „SPIRU HARET“

DIRECTOR: PROFESOR V. V. HANEȘ

GRUPUL REVISTEI:

CONSTANTIN ALIMĂNEȘTIANU, RADU BONACHI, GH. CURINSCHI, RADU DIMITRESCU, GH. LITARCZEK, I. MATEI, C. MELINTE, PAVEL PITEA, PETRE PITEA, DINU TĂTĂRESCU.

CUPRINSUL

George Șerban	De ziua lui Spiru C. Haret
V. V. Haneș	Mulți ani..
Alex. I. Bogdan	Credințe
V. H.	O poveste cu tălc
Dinu Tătărescu	Impr. sii fugare
Petru Pitea	O zi la Suceava
Gh. Curinschi	Zi de toamnă
Costel Melinte	Inima
Valeriu N. Săndulescu	Pănait Istrati
Pavel Pitea	Origina vieții și a Cosmosului
Radu Bonachi	Două ipoteze ale biologiei umane
Radu Dimitrescu	Petrolul
Gh. Litarczek	Din descoperirile lui Pasteur
Radu D. Teodorescu	Patria mea
Sorin Bârzotescu	Aș vrea să fiu aviator
Mihai Focșeneanu	O zi de vară
Marius Stănoiu	Bunica
Lucian Z. Dumitrescu	O zi ploioasă de toamnă
Valeriu Săndulescu	Cronica dramatică
C. Melinte	Cronica muzicală
D. Mitache	Cronica plastică
Geo Litarczek	Cronica științifică
P. Florescu	Cronica sportivă
Radu Popescu-Brădiceni	Recenzii
D. T.	Informații

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

LICEUL „SPIRU HARET“

STRADA ITALIANĂ Nr. 31, BUCUREȘTI

Vlăstarul

Revista liceului Spiru Haret

ANUL XX

Nr. 1-2

DECEMBRIE 1943

DE ZIUA LUI SPIRU C. HARET

Se întâmplă foarte deseori ca cei contemporani să nu cîpstească cum se cuvine pe câte unul din vremea lor, care se ridică mult—într'un fel sau altul — peste ei, cucerind gloria la care aceștia râvnesc sau punându-i în umbră. Și se întâmplă ca și următorimea să întârzie uneori în a recunoaște, după vrednicie, meritele înaintemergătorilor. Dar oricât de dușmănoasă ar fi firea omului și oricât de ingrată următorimea, totuș vrednicia celui ales se impune și inspiră contemporanilor când respect, când teamă, iar pe urmași îi îndeamnă și-i silește la o cinstire, pe care aceștia încep s'o dea din toată inima.

Spiru C. Haret, în trecerea lui pe pămînt n'a făcut excepție dela soarta hărăzită de destin ființelor alese. Profesorul Haret și autorul mecanicii sociale s'a bucurat dintru început de respectul elevilor și al oamenilor cari i-au prețuit calitățile de pedagog și de om de știință. Omul politic Ha-

ret a avut însă de învins bănueli și acuzații cari i se adresau până și de oameni ai partidului său nu

numai de adversarii politici. Atît de mult le era teamă unora ca nu cumva prestigiul lui Haret să atragă prea mult spre el, și numai spre el, atențiunea respectuoasă a tuturor.

Fără să se lase tulburat nici de prețuirea plină de devotament a unora și nici de piedecile aruncate în cale de dușmănia altora—Haret și-a văzut de drum, căutând să ajungă cât mai iute și mai sigur la realizarea aceluia echilibru social, pe seama contemporanilor și a viitorimii, care echilibru constituia centrul pre-

ocupărilor lui Haret și care era făuritorul concepției lui politice.

Haret făcea o analogie între mecanică și între viața societății. Iși da seama că și societatea ca și mecanica se conduce după anumite legi, dar recunoaștea cu melancolie că de departe este știința

sociologiei de idealul atins de știința mecanice. Cunoscător al dibuirilor sociologice prevedea poate, o zi, când știința socială va fi în posesiunea unor legi mai sigure după cari să se conducă. Până să vină acel timp fericit, lumea umană trebuie ajutată să-și trăiască armonic, cât mai armonic viața, cât mai echilibrat.

Trei erau, în special, condițiile pe cari le vedea Haret necesare realizării echilibrului social. Acestea sunt: condiția *morală*, *economică* și *intelectuală*. Implinirea lor dă spațiului social o *armonie*, din care se desprinde pacea, bucuria și progresul.

Aceasta era gândirea lui Haret.

Fire sinceră și devotată credințelor sale, omul cu simț practic, care era Haret, nu putea să nu încerce o valorificare a credințelor sale. Deaceia, în lunga sa carieră politică îl vedem preocupat de felul cum să dea viață acelor credințe.

Grija de averea morală, economică și intelectuală a celor *mulți*, a celor ce constituiau *majoritatea* locuitorilor țării, aceasta era grija lui Haret. Când acești mulți vor fi asigurați din punct de vedere moral, economic și intelectual, viața societății va fi și ea asigurată și bine îndrumată, căci se va desfășura în ritmul ideal pe care-l dictează legile intime ale *echilibrului social* realizat în condițiile sale de temelii.

De aceea Haret da atențiune, în legiuirile sale școlare, mai ales școlilor destinate mulțimii; școlilor primare, școlilor profesionale și școlii secundare. Da atențiune specială acestor categorii de școli, pentru că știa bine că prin ele se asigură împlinirea unei condiții cerută de *armonia socială*: dezvoltarea intelectuală a *mulțimii*. Firește, școala mică și cea mijlocie era mijlocul cel mai indicat pentru aceasta.

Și fiindcă marea majoritate a locuitorilor Țării o constituia țărănimea, era firesc ca Haret, consecvent cu principiile sale, să-și îndrepte toată atențiunea spre acești modești muncitori ai ogoarelor, spre cari așa de rar, așa de fugar și așa de inte-

resat se îndrepta, când se îndrepta, atențiunea oamenilor politici. Haret înființează și organizează obștii sătetești, cooperative, cercuri culturale la sate, toate mijloace de dezvoltare intelectuală, morală și economică, pentru ca prin ele vedenia lui — armonia socială și echilibrul social — să poată prinde trup și să se arate pe cerul țării sale, pe care furtuna anului 1907 încerca să-și fluture aripile.

Spațiul social chema atențiunea profesorului și autorului mecanice sociale. În interesul binelui public și al Patriei, pe care el o numea „sfântă”! Haret care simțea că are ceva de închinat binelui public, i-a închinat acestuia și mintea și inima, și pacea și frământarea, și bucuria și durerea zilelor lui.

Unii l-au înțeles și l-au prețuit chiar atunci. Alții, și chiar dintre fruntașii vremii — l-au numit demagog! Atât de mare era lipsa de nobleță, chiar și în anumite ființe socotite alese, și atât de greu i-a fost și unui suflet superior, ca al lui Haret, să determine înțelegerea, dragostea și respectul tuturor!

Astăzi, contimporanii lui, câți au mai rămas în viață, îi cinstesc memoria fără nici o contrazicere și, unii, cu adâncă iubire, iar următorimea condusă de *bunul simț*, singurul în stare să judece și să măsoare valorile mari ale vremii, recunoaște în Haret un adevărat îndrumător și un mare reformator, care cunoștea și lipsurile societății și căile de înălțare a ei.

Următorimea se pleacă respectuoasă în fața memoriei lui. Liceul nostru, ca un moștenitor al numelui lui Spiru C. Haret, face din ziua de 12 Decembrie, ziua de pomenire a numelui lui Haret, zi de popas sărbătorească pentru a culege din viața patronului său îndemnuri de muncă statornică și devotată, închinată binelui public și Patriei Sfinte.

GEORGE ȘERBAN

Directorul liceului Spiru Haret

MULȚI ANI...

Răsfoind colecțiile revistei „Vlăstarul” găsim în trecerea a 20 de ani, nume de profesori, care s'au stins și cărora le păstrăm o vie amintire; nume de elevi, care au ajuns scriitori, învățați și oameni de seamă, și cărora le datorăm prestigiul instituției noastre; și profesori și elevi, care sunt încorporați și astăzi în cadrele școlii noastre și dela care așteptăm ducerea mai departe a firului unei tradiții sănătoase.

Tradiția noastră... Căci nu e fără interes o revistă școlară, cu un trecut de 20 de ani!

În trecutul nostru literar, care privea deci viețea unui popor întreg, revistele deabia trăiau câțiva ani. Apăreau și dispăreau în scurtă vreme, după grelele împrejurări, în care s'au format cultura și literatura noastră. Dar și în timpurile mai noi. Cât a rezistat Ovid Densușianu, ca să ducă „Viața Nouă” la o ...viețată de 20 de ani!

Nu trebuie înțeles de aci că ne comparăm cu revistele mari, în privința rolului pe care l-a avut „Vlăstarul” nostru, deși am avut cinstea să fim dați adesea ca exemplu, de periodicele și gazetele timpului, și să fim citați — singurii — într'un mare compediu de „Istoria literaturii românești”.

În cadrele „Vlăstarului” au apărut și numele marilor scriitori ai timpului — ca al lui Ionel Teodoreanu, de pildă, sau al lui Liviu Rebreanu; — au scris profesori, care au realizat ceva și în câmpul literaturii științifice sau beletristice; au

publicat oameni de gândire și educatori; dar mai ales au țâșnit talente tinere, întru care mi-aduc aminte de Ciorănescu, Victor Basarab, Necșești, Pillat, Belciugățeanu, etc. după copleșitorul talent al lui Mircea Eliade.

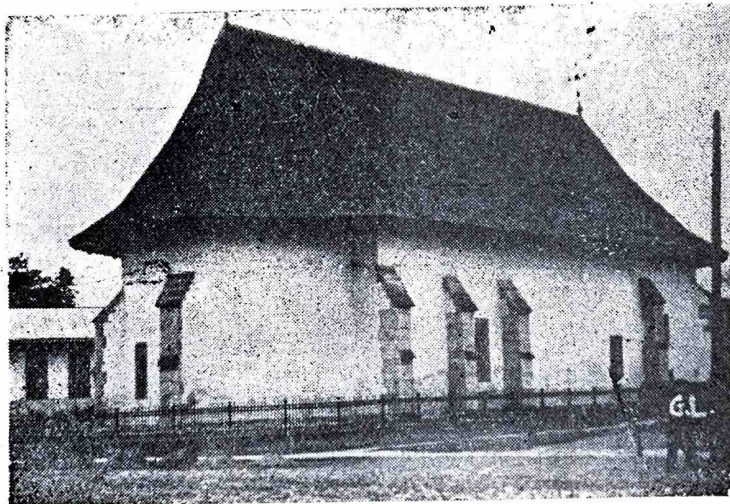
Noi nu ținem ca școlile să aibă revistele lor; dar acolo unde revista apare ca o necesitate imperioasă, adică unde sunt elevi, cu înclinațiuni sau vocație, ar fi o greșită conduită a educatorului să nu-i sprijine, să nu-i releveze și să nu-i încurajeze.

Numai în sensul acesta am înțeles și în cadrul Oficiului Educației Tineretului să încurajăm revistele școlărești. Și suntem încântați că în categoria revistelor bune, ca a școlii Normale din Blaj, a celor din Lugoj, Cernăuți, Craiova, etc. se găsește și revista Liceului Spiru Haret din București.

Cu prilejul acestui jubileu, exprimăm venerația noastră celor ce-au fost și-au muncit pentru înființarea și înălțarea revistei „Vlăstarul”, recunoștință celor ce se dedică și astăzi la susținerea și dezvoltarea acestei importante publicații școlare; iar elevilor, îndemn la cultivarea științei și literaturii românești precum și la punerea în valoare a propriilor lor talente și frumoase însușiri.

Mulți ani...

V. V. HANEȘ

Catedrala din Rădăuți

C R E D I N Ț E

De multă vreme îndeplinesc funcția de profesor îndrumător al elevilor noștri din ultima clasă, cei prin a căror strădanie revista „Vlăstarul” e trecută de aproape douăzeci de ani din serie în serie ca un foc sacru ce nu trebuie să se stingă. An de an mă alătur lor cu tot mai mare grijă și reflexie personală asupra a ceea ce fac, știind că prin anii ce se adună s'ar putea să surprind într'un moment al timpului, ce dealtminteri nu se lasă niciodată determinat în mod absolut, că abstracțizez prea mult viața sau îi dictez prea hotărât un anumit tip de conduită socotit ideală, pentru a mai fi acceptat în camaraderia lor spontană și a fi căutat ca un prieten de care au într'adevăr nevoie. Când voi simți nevoia de a fugi din tumultul exterior al vieții către regiunile senine ale înțelepciunii, sfaturile mele vor lua desigur, aerul pedant a ceva adăogat ca o suprastructură realității, nu se vor mai împleti natural în linia sinuoasă a vieții ce curge cu prospețime așa cum este și mai puțin așa cum vrei să fie. Și voi trece desigur locul altcuiva mai apropiat de cei tineri... Căci oricât de pline de miez ar fi sfaturile unui unchiș sfătos, le privești, când ești tânăr, cu o atitudine de îngăduință, de ești ceva mai bine crescut, cu un surâs ironic când posezi mai puțin arta raporturilor complexe dintre oameni, oricum însă în ambele cazuri cu gândul nemărturisit: „de ești bătrân ce te respecti trebuie să dai sfaturi, să-ți faci întrucâtva meseria vârstei”, gând ce fură dela început o bună parte din tăria sfatului. Dealtminteri nimic mai ușor decât a da sfaturi, când ești în vârsta de a le da. Căci pe măsură ce viața instinctivă și afectivă cedează locul rațiunii, bătrânul se retrage din viața actuală și ia o atitudine de spectator, din care privește lumea distanțat, cu liniște și obiectivitate. Lunga experiență îi permite celui în vârstă să vadă viața în formele ei tipice și-i susține convingerea că sub varietatea întâmplărilor și cazurilor particulare stăpânesc anumite „legi veșnice”. Acestea îi apar ca necesare, căci a pierdut sentimentul libertății de a putea face și altfel, acel element activ și dinamic al încercării personale cu posibilitățile ei de risc și nereușită. Aceste legi îmbracă haina sfaturilor. E mult mai greu însă să îndrumezi către bine când tu însuți îți construiești înțelepciunea, când experiența ți-este în curs, cu un grad diferență față de tinerii cu

cari ai putea face încă împreună, ca să zicem așa, „proștiile” vârstei lor...

Dar nu numai deosebirea crescândă de mentalitate între generația careia aparține profesorul și aceea a tineretului, fiecare cu accentul de preferință pe alte valori sau virtuți, face atât de greu rolul de îndrumător, dar și structura sufletească eternă a adolescenței. Adolescentul caută clarificare asupra sa însăși, începe să-și cunoască mai bine eul său, nu atât pentru a-l cunoaște ca atare cât cu tendința de a se descoperi pe sine ca ceva de valoare. Cu alte cuvinte conștiința de sine stă în slujba valorificării de sine, de aici susceptibilitatea sa crescândă. Orice tânăr cu o viață interioară bogată are, ca urmare a pătrunderii mai adânci a propriei persoane, sentimentul incompletitudinii și nevoia de întregire. El își dă seama că există ceva mai bun și că unele lucruri ar putea deveni altfel. Această introversiune duce la tinerii ținuți atât de mult pe băncile școlii, departe de viață, la un fel de romantică caracteristică pe tărâmul erotic, artistic, religios. Romantica aceasta nu este desigur în esența însăși a adolescenței, ci mai mult o formă de viață condiționată social; acolo unde tânărul găsește posibilități de manifestare tendințelor sale naturale spre activitate, de pildă tineretul delatâră sau din mediurile uvriere, ea lipsește. Adolescenții din orașe o trăesc însă și ea îngreuiază stabilirea unor raporturi firești între ei și educatori, prin retragerea în sine, „închiderea” sufletească, rezerva și neîncrederea față de aceștia din urmă.

Mi-am pus din nou întrebarea în timpul unei excursii de studii la Mănăstirile Bucovinei, punți glorioase spre trecutul neamului și puncte luminoase de sprijin în siguranța existenței lui de mâine, de ce oare există o atât de mare deosebire între ceea ce „știm” despre elevii noștri din școală și ceea ce într'adevăr „cunoaștem” în ei. Am privit în suflete, ca'n niște muguri ce s'au desfăcut și-am verificat încă odată în cele șapte zile petrecute laolaltă, deavalma într'un vagon cu paturi, că uneori — rar dealtminteri — vezi țepi unde așteptai floare frumoasă să iasă, dar că nu avem deloc o cunoaștere clară despre elevii noștri. Singurul meu sprijin sta în puterea „intuiției”, a felului cum reușisem să prind odinioară cu o privity, mai exact cu un instinct, personalitatea lor.

Și trebuie să remarc că prinderea intuitivă, această primă impresie era în genere exactă, dar că totuși de multe ori mă înșelase, deoarece prețuisem prea mult unele însușiri, cari săreau în ochi și ascundeau „totalitatea” sufletească, cu mult mai bogate posibilități. Pe această primă cunoaștere intuitivă s'ar putea construi prin metode științifice o cunoaștere mai adâncită a fiecăruia dintre elevi. Ea se isbește însă de două mari piedici: a) școala este un mediu de activitate, artificial construit și b) mentalitatea statică a educatorilor, care tind să definitiveze într-o formulă sau categorie personalitatea în devenire a copilului sau adolescentului. Într'adevăr, noi cei maturi știm prea mult — sau ne'nchipuim că știm — ceea ce este virtute sau viciu și stampilăm pe fiecare cu o anumită etichetă. Dacă aceste etichete s'ar schimba mai des, răul ar fi mai mic, ele devin însă asemenea etichetelor de pe borcanele din muzee pe cari nu mai poți ceti speciile de gănganii ce-au intrat pe calea veșniciei prin secretele științei omenești. Să te ferească sfântul să-ți faci dintr'o prostie oarecare o faimă proastă în școală, căci devii asemenea cânelui căruia micile cruzimi ale mahalalelor i-au legat o tinichea de coadă: fugi până la epuizare cu ea după tine! E mai preferabil evident să-ți construiești o falsă glorie, căci din aceasta poți consuma ca dintr'un tezaur fără fund și când n'o mai meriți atât de intactă. Deci, ca să revenim, există în orice profesor tendința către caracterizări definitive. Ori tocmai ca psihologi trebuie să ținem drept suspectă de plano orice caracterizare prea pregnantă. În realitate orice om are greșelile virtuților și virtuțile greșelilor sale. cum scrie într'un loc gânditorul german Richard Müller-Freienfels. Dacă anumite însușiri ale cuiva apar ca virtuți sau defecte, aceasta depinde de perspectiva din care îl privim cât și din propria noastră atitudine față de el. Și aceasta e foarte important pentru toți cei ce au de condus și format oameni. Căci oamenii nu sunt deloc mecanisme țepene, ci reacționează așa cum îi tratezi. Cele mai multe așa numite defecte ale copiilor și tinerilor nu sunt decât urmările unui fals tratament.

În loc de a-i lua pe copii așa cum sunt, noi vroim cu tot dinadinsul să-i modelăm după un tip ideal. Tot ce gândește, simte sau face un copil nu este o creștere în bogăția de viață, ci trebuie să aibă un sens, o noimă, o rațiune. Prin aceasta îi împingem în roluri cari nu corespund ființei

lor și-i provocăm să răspundă prin încăpățănare sau închidere totală în sine, ce ne dă uneori impresia de completă stupiditate.

Dar mai este și altceva, o condiție esențială pentru a ne cunoaște cu adevărat discipolii. *Raporturile dintre noi și elevii noștri trebuie să clădire pe iubire.* Căci numai atunci putem vedea în ei părțile bune și credința că ei sunt buni, care este partea cea mai rodnică din iubire, îi ajută să se deschidă sufletește către noi.

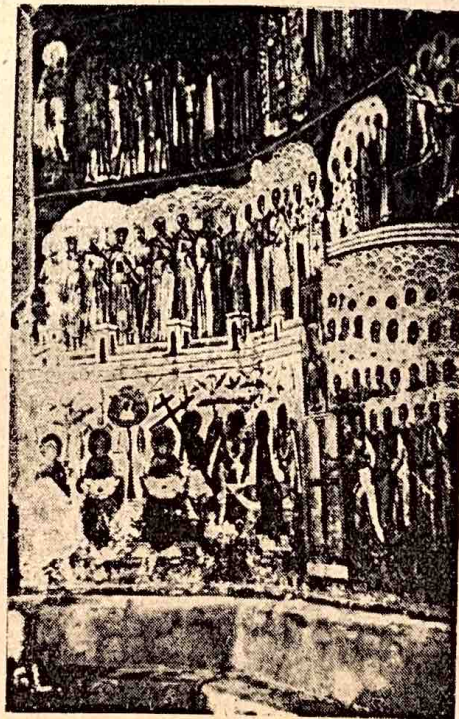
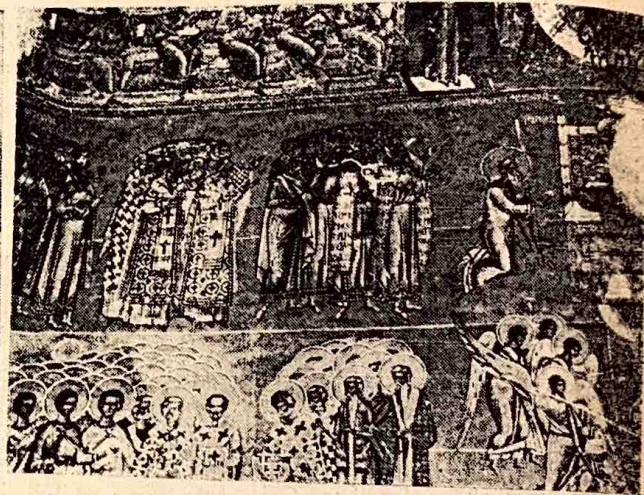
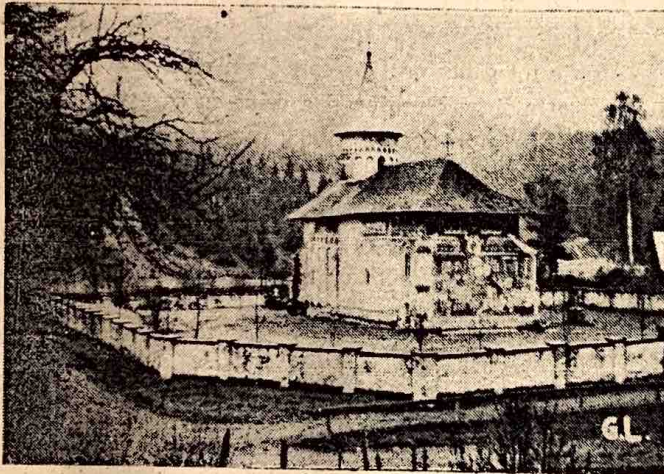
Știm că foarte mulți dascăli se socotesc adânci cunosători ai sufletului omenesc deoarece au ochi pătrunzători pentru a descoperi defectele elevilor lor. Acest fel de cunoaștere este însă falsă pentru că este parțială, nu prinde pe om în întregul său, în toate însușirile și posibilitățile sale. Și este deasemenea distructivă. Slăbiciunile sau defectele nu trebuie să privească decât ca umbre ale însușirilor pozitive. Cunoașterea adevărată este — scrie tot gânditorul pe care l-am citat mai sus — și o înțelegere profundă a celui cu care vii în contact. Ori o înțelegere totală, pozitivă, nu poate fi niciodată numai o problemă a minții, ci înainte de toate a inimii. Această înțelegere dinăuntrul sufletului nostru în afară, prin care simpatizăm, ne confundăm oarecum cu eul celuiilalt, aparține la ceea ce numim cu un cuvânt care posedă atâta bogăție de înțeles: *iubire*. Este fals ceea ce auzim de atâtea ori că iubirea este oarbă. În vorbirea de toate zilele, circulă atâtea și atâtea dicțione și reflexii, cu aparență de fortărețe ale adevărului, pe cari nu le controlează nimeni și cari beneficiază astfel de lenea și comodul intelectului nostru. Oarbă este răs-gâierea, nu iubirea. Adevărata iubire este clar-văzătoare. Ea vede însușiri pe cari alții nici nu le bănuiesc. Antenele fine cu cari pipăim sufletul celuiilalt, climatul care permite elevilor noștri să-și anunțe și să-și rodnească însușirile, biruind timiditatea și frica afirmării — acestea sunt iubirea. Cunoașterea bazată pe iubire și înțelegere este singura creatoare. Căci *valoarea adâncă a unui om nu stă în ceea ce este, ci în ceea ce poate deveni*, în idealul adevărat înconștient despre sine, către care totuși se străduiește întregul nostru sufletesc. Realitatea a ceea ce este cineva stă sub apăsarea a nenumărate condițiuni, și ea nu alcătuește toată ființa sa. Orice tânăr de valoare tinde peste această realitate și această direcție sau străduință este realitatea sa mai înaltă, așa cum Aristoteles privea ca „realitate” nu ghindă, ci stejarul și anume în ghindă stejarul. Werther al marelui Goethe spune în-

tr'un loc, lăudând o femeie, că în prezența ei a devenit mai bun decât era, deoarece în acele momente era întru totul ceea ce putea fi. Aceasta este cheia oricărei înțelegeri adânci a omului și totodată a oricărei atitudini juste față de ceilalți. Educatorul trebuie să ajute pe cei ce îi sunt încredințați să devină ceea ce stă sădit în ei. Binele din fiecare trebuie chemat la lumină și eliberat de cătușe. Numai când profesorul recunoaște ceea ce un elev poartă în adâncul său ca tendințe, se simte acesta cu adevărat înțeles. În azilul de noapte al lui Maxim Gorki ni se prezintă în Pilger Luka un om care poate deștepta și'n sufletele

cele mai înăsprite ceva nobil. La aceasta se reduce în esența ei arta creșterii oamenilor. Orice om are desigur granițe — nu poți face din oricine ce vrei — dar orice om are totodată posibilități fără granițe. Orice om trebuie înțeles nu numai în actualitatea sa, ci și în sensul țelurilor sale intime, a direcției ce se poate da vieții lui, a „entelechiei” sale, cum ar fi spus Aristoteles. Căci numai astfel îl cunoști în adevărată totalitate a ființei sale. Ori aceasta încăodată nu este posibilă fără iubire.

Prof. ALEX. I. BOGDAN

MA NĂSTIREA VORONET

IMPRESII FUGARE

Desigur că amintirea idealizează realitatea trecută, dăruindu-ți un farmec care-ți îndulcește adeseori amarul ceasului de față. Te lași purtat în pasul legănat al aducerii aminte, pierdut în voia ei și nu încerci să judeci. Cât n'ai dori să fie toată viața un vis? Visul te poartă în afara granițelor largi și precise ale necazului; te poartă în sborul său netulburat, spre limanul în zadar, dar vecinic chemat al fericirii senine.

Omul nu e în stare să soarbă din plin beția unei clipe fericite; este mereu neputincios să alunge firea-i materială. În amintire, sufletul se poate încânta, de ceace n'a putut trăi. Deaceea, la gura sobei, în timp de iarnă grea, într'o căsuță uitată în zăpadă, moșului îi dă o lacrimă cristalină, când glasul-i tremurat deapănă în fața nepoților, amintiri de demult.

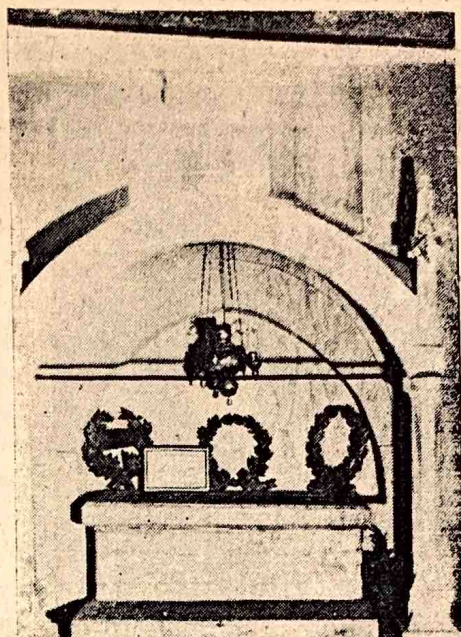
Măncasem la Mănăstirea Sucevița. Maica Staretă, pătrunsă de adevărul credinței, se uita la noi, la cei tineri, la cei în vâltoarea vieții de oraș, sbuciumată luptă în mijlocul civilizației, cum

Mănăstirea Putna

părăseam vechiul lăcaș de rugă, de reculegere, de liniște.

Planul era, ca jumătate din noi să se întoarcă

Mormântul lui „Ștefan cel Mare“ la Putna

în Rădăuți cu autobuzul, ca de acolo să vină cu trenul la Putna, iar cealaltă jumătate să treacă pe jos, peste o obcină și să coboare în Putna. Distanță de cca. 15 km.

Suntem trimeși câțiva în cătunul părăsit de munte, să căutăm o călăuză. Bătem la curțile oamenilor, ne răspund întâi câinii. Niște câini mari, cu lătrat semnificativ. (Icoana făcătoare de minuni dela Sucevița, îmi dăruise însă din vreme viziunea salvatoare a unei bâte). Târziu, purtându-și greu povara bătrâneții, se arătau printre garduri, bătrâni. Îi întrebam de călăuză, ei ne întrebau de unde suntem și cât stăm. Perspectiva puțin veselă a nereușitei misiunii ne apărea din ce în ce mai precisă. Nădăjduiam totuși să găsim autobuzul la întoarcere, pentru a ne lua și pe noi.

În fine, după ce ne-am convins că nu putem găsi ghidul căutat, ne întoarcem spre mănăstire. Când ne apropiem, vedem cum se desprinde din poartă, silueta autobuzului și dispăre elegant pe drumul fără întoarcere. D. Zamfirescu ar fi exclamat: „ce-a fost s'a dus, ce este...”. Incepusem să ne îndoim de puterea icoanei făcătoare de minuni.

Dar după o cotitură, apar colegii noștri, în mijlocul lor conducătorul excursiei. Nepunând nici o îndoială în adevărul intuiției, urma să ne purtăm timpurile pe cărări neștiute, în spre înde-

părtata Putnă. Noroc că d. prof. B. mai făcuse acest drum. De atunci însă soarta nemiloasă, așternuse vâl nesticat de uitare, a patru cinci ani..

Portret al lui Ștefan în Mân. Putna

Pornim în sfârșit la drum. Privirea hotărâtă, tari pe voința noastră, optimiști la culme, neînfricați și neînduplecați. Știam unde vrem să ajungem și asta era esențialul. În viață totul e să ai țintă. În excursie la fel, fie că știi sau nu drumul. Aceasta e chestiune de amănunt. Teribilă hotărâre!

Se făcuse ora 3½-4 după amiază. Întrebăm de drum. Răspunsul: o țineți tot drept, apoi la un pârâu faceți la dreapta, suiți obcina și coboriți drept la Putnă. Clar și concis.

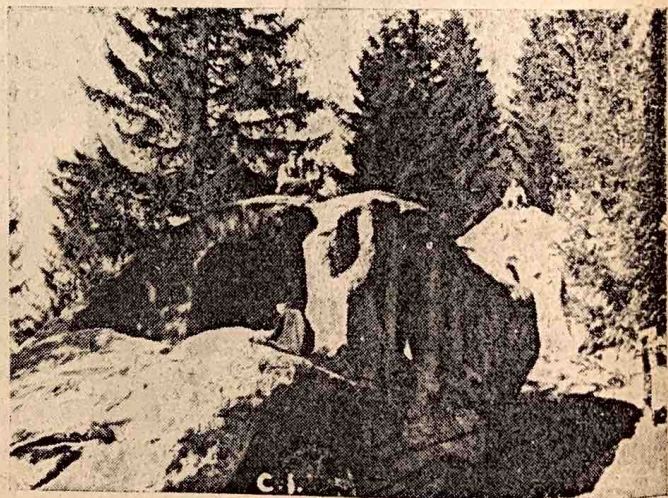
Mergem în pas viu de tot. Dăm de niște butuci cari ne barau drumul. Aici, un simpatic coleg, (Cret. Deg) din motive de înalt ordin de siguranță, numită în termenj politicoși, prudentă, trece butucii, făcând o întrebuințare maximă a pantalonilor, ce erau în contact permanent cu lemnul dur.

Drumul trece pe valea unui pârâu, între două dealuri acoperite de brazi. Suntem pe locurile unde au căleat pașii plăeșilor, iar cadența lor ne sună în închipuire ca semnul vânjoșiei moldove-

nești. Inserarea se așează greoi, peste natura tristă de toamnă.

În sfârșit pârâiașul. Suim, suim, părăsim poteca și luăm în piept obcina. Greu suiși și nesfârșit de lung. Pe culme ne oprim și facem un popas. Uultimile lumini mai pâlăiau deasupra mormântului zilei. Bătea un vânt rece, târziu, de toamnă. Frunzele ruginite cădeau melancolice, una câte una. Se împreunau toate, strânse la o laltă, în covorul pe care toamna stinsă îl oferea Măriei Sale iarna. Umezeala începuse să ne pătrundă. Eram departe de orice urmă a vieții omenești, pierduți parcă în munții cei de legendă ai Bucovini. De aici se va fi aprins vre-un foc să cheme plăeșii lui Ștefan, pentru cucerirea de glorie veșnic nouă, pe care o vor așeza îngenunchiați pe altarul gloriei neamului românesc. Din șoapta înădită de veacurile pădurii, ce se urca din văi și trecea ca o părere peste culme, pierzându-se unde nu putem ști, deslușeam glasul prelung al buciului, dând știre că vremuri grele se urcă spre munți. Imi părea că văd flăcăul lăsând în urmă lacrimile bătrâne și privirea îngândurată a moșului, pierzându-se acoperit de noul de praf, pe drumul cetății domnești..

O hartă, datând cam de mult, era scrutată la lumina lanternelor și un instrument ce purta pretențios numele de busolă, cu ac foarte nehotărît, era prada părerilor celor mai împărțite.

Peștera lui Daniil Sihastrul

Decizia e luată: coborâm în direcția cutare. Intunericul se lăsase de tot. Lanternele sunt

aprinse și începem să coborâm în filă indiană, strânși pentru a nu ne pierde. Din când în când se auzea din față: atențiune! groapă! etc. Crengile ne izbeau peste față. Norii erau deși, luna ne părăsise. Unii începuseră să se îndoiască de locul la care vom ajunge.

Coborișul se făcea din ce în ce mai repede, pădurea mai deasă. Mergeam aplecați, ținându-ne ramurile rebele, unul altuia. Lanternele se întrebuițau cu economie.

Deodată din față se aude: râpă mare. Strigătul se repetă din gură în gură, până la coada coloanei. În fața mea un coleg care în toată excursia căuta să cumpere o bondiță și gândul nu-i era decât acolo, iar visele îi variau dela o bondiță cu înflorituri, la una simplă, strigă ceva. De undeva de jos, aud: bagă de seamă, piciorul! El era. Dăduserm de râpă. Să fi fost ziua, curajul de a fi coborât apărea cam nelalocul lui, fiind însă noaptea, chiar Butucilă, în ciuda vehementelor sale proteste, purcese întru poposire.

În adevăr că tocmai ușor nu era să cobori în poziția inițială, agățându-te de crăci și alte mijloace asemuitoare. Ajungem jos, sgâriați, însă în bună stare. Urale din față ne anunță o veste îmbucurătoare. Eram siguri că s'a găsit vre-un semn. În curând aflăm și vestea splendidă: dădusem de urmele unui vag pârâias, Bucuria era nestăvilită. Personal începusem să-mi fac o opinie definitivă, asupra influenței pe care o astfel de excursie, o are asupra judecății. Butucilă urla ca din gură de șarpe, de pe ultima porțiune a râpei, agățat probabil de vre-un copac, după lumină. E drept că și Goethe pe patul de moarte cerea: „mehr Licht”. Cererea nu-i fu satisfăcută și un sgomot surd lângă mine, simboliză sosirea neașteptată a lui Butucilă. Apoi o voce, cam stinsă și cu un ușor tremur, se aude din misterul nopții: „asta nu mai e excursie!” Revolta ce i se desprindea din glas, fu aprobată de noi prin răs. „De geaba râdeți! Vă dă mâna, aveți lanterne, eu nu văd nimic”. Spusele îi fură confirmate de un plescăit puternic. Butucilă aflase că pământul începuse să aibă și băltoace. O lanternă binevoitoare se aprinse și o ființă cu fața candidă, se ridică domol de jos.

Și mergeam, mergeam mereu... La un timp se aude o „ciumalacă” (strigătul nostru de război) puternică din față. De data asta o veste întra'adevăr minunată: am dat de un drum de care și de un pârâu, se mai târziu aflarăm că era Putna. Cu

toate că eram oboșiți, am isbucnit cu toții în urale. Înainte însă ca ecoul să ne fi răspuns, se aude un glas caracteristic, strigând „ura” din toată puterea sufletului său. Atât a strigat, apoi s'a așezat, cufundându-se într'o profundă meditație filosofică.

Poposim puțin, răgaz de care profit pentru a mă interesa de soarta colegului Constantin A. pornit vitejește în excursie, în haine civile și pantofi de oraș.

Starea morală era excelentă, lucrul îmbucurător pentru el. În treacăt fie spus, tot timpul excursiei a vorbit numai de filosofie, expunându-mi în special mie, cât se poate de explicit, teoriile marelui Socrates.

Pornim din nou, de data aceasta plin de nădejdea de a ajunge curând la vagonul primitor. Pe drum întrezărim prin întuneric silueta unei case. Mergem câțiva să ne informăm. Strigăm, așteptăm răspuns... ecoul singur se îndură de noi. După o judicioasă cercetare, identificăm o stână părăsită. După vre-o trei sferturi de oră, strigătul celor din față ne vestesc că au dat de linia de exploatare, înfine primul indiciu, care confirmă spiritul geografic al celui ce întocmise harta.

Oamenii din întreprindere ne dau lunga știre că mai avem de mers încă vreo 5 km. până la Putna.

Pe drum, un grup se adunase în jurul D-lui Prof. B. și începuseră a discuta filosofie. Probabil și prin seninătatea olimpiacă încercam să uităm bătăturile, întoarcerilor incomode ale unui picior scrântit și oboseala explicabilă.

Profesorul nostru, înțelegând tinerețea și faptul că în fața naturii, dascălul și elevul, ne mai fiind despărțiți de fatala bancă și catedră, căuta să ne deslușească, în mijlocul brazilor, noaptea, prin locuri de glorie scumpă, sub cerul privit de atâtea cruci ale mănăstirilor bucovinene, întrebări ce și le pune omenirea mereu și zadarnic. Tăceam cu toții, Putna bolborosea un cântec neînțeles, iar din pădure bătea adierea smerită de noapte.

Eram cuprinși de o vrajă măreață. Departe, foarte departe de părinți, de clădirea școlii, de teama catalogului, eram singuri, un grup de tineri și un dascăl. Vorba acestuia o ascultam și explicarea adevărului, prezentarea omului în adevărata lui față, o înțelegeam mai bine și chiar o trăiam. Vocea celui cu învățătură și experiență mai mare se întrerupsese. Norii se dădură la o parte

și luna își începuse straja. În fața noastră se deschie o poiană. Se întinsese o tăcere deplină. Brazii semeți se năltau ca oștile poveștii unui neam viteaz. Poiana mângâiată de palida lumină a lunii, căpăta din ce în ce mai mult, imaginea unui loc de basm. Așteptam să iasă din codrii întunecați, piticii, să-i văd cum se adună și tănuiesc așezați în cerc. Din vărfurile îndepărtate ale pădurii se desprinde zâna blândeții și plutește fără hotar, fiindcă blândețea e nesfârșită. Și îngerii pogoară peste toți, raza iertării. În lumea aceasta, omul ce devine? Viața lui la ce e bună? Noi cari suflăm suflarea vieții, știm unde se pierde aburul ei? Să formeze un abur mare, ce se ridică spre cer? Dar vai! să nu fie decât chipul înșelător și fugar ai unei minciuni, ce ne ademenește?

Strânși unii de alții, lăsăm privirea în pământ, neputincioasă. La asta am ajuns.

Pași mecanici, ne poartă în feeria nopții cu lună, în Bucovina.

Și timpul trece...

Intr'un târziu se aud iar strigăte în față. Puțin după aceea la o cotitură zărim Putna. Mulțumesc-ți ție Doamne!

Curajoșii încep să se arate.

Ei erau siguri dela început că trebuia să ajungem și numai datorită acestei nesdruncinate convingeri, se întrebau pe drum dacă n'ar fi fost mai bine să ne fi întors la Sucevița, pentru a o studia mai temeinic. Cinstei zelului lor științific!

În această afirmare unanimă a curajului, un coleg, cu ochii de copil, asculta pe podul de la Putna, discuțiile înversunate ale celorlalți. Probabil că rămăsese indiferent la spusele camarazilor săi, căci un dulce somn îl cuprinsese drept pe pod.

Puțin mai departe se profilează silueta vagonului nostru. Ceilalți colegi începuseră a se îngriji de soarta noastră și după sfadă îndelungată, luară drastica hotărâre să formeze două echipe pentru căutarea noastră, ceea ce au și pus în aplicare. O echipă, depășise linia gării și negăsindu-ne s'au întors; a doua, mai credincioasă, nu-și putuse măcar închipui că ne-am fi rătăcit.

Atât de mult îi impresiona acest gând, încât și l-au alungat imediat, luând grava decizie să rămână în căldura vagonului. Norocul lor că eram obosiți!

Deabia ajunși, ne-am așezat lucrurile, am mâncat pe apucate și când era să ne culcăm, un gând sinistru ne electriza: Butucilă!

Il strigăm... nimic.

Deabia după câteva minute răspunde câinele șefului de stație.

Butucilă însă este găsit: dormea. Ne uităm la el cu duioșie. Zâmbea în vis, râdea încetisor, apoi se încrunta. Pe fața-i nevinovată, se așezase o muscă.

Din suflarea sa, am dedus că Morfeu îl furase din brațele lui Bacchus.

În curând adormim cu toții.

Luminile sunt stinse, vagonul seamănă cu o ființă ireală, venită de departe, ce doarme obosită.

Munții tihneau incremeniți, Putna purta îndemnul lui Ștefan, Mănăstirea singură veghia din depărtări.

Visul domnea în împărăția tăcerii.

Seara fulguise ușor.

A doua zi, Duminică, era o vreme senină, cu cerul albastru nepătat de nici un nour.

Ne sculăm devreme, trebuind să ne îmbrăcăm repede, pentru a asista la Sft. Liturghie, slujită la Mănăstirea Putna.

Ne spălăm până la brâu în apa rece a Putnei, care ne înviorează după pitoreasca trecere dela Sucevița. Puțin ceai cald, una din gloriile simpaticului Nubărică B. visătorul de mai târziu, din așa zisa bodegă, dela Voroneț, nițică gimnastică și suntem gata de drum.

Ajungem trecând prin satul Putna, la Mănăstire. De departe, când o zăresc pentru prima oară, am un simțământ ciudat. În epopeia neamului românesc, Putna poartă o aureolă legendară. Simbolizează viața Moldovei în timpul unui erou ce întrunește calitățile esențiale ale unui mare conducător de neam și oști. Știam că pe drumul pe care mergeam acum, a pășit odată Ștefan cel Mare, dealurile pe cari le vedem au fost văzute de acelaș mare Ștefan, că turnul bisericii se profilează pe azurul cerului atunci ca și acum. Șase veacuri trecură peste această sfântă mănăstire.

Măreția destinului se apleca din ce în ce, de acolo dela mormântul „eroului creștinătății”, peste vârsta fragedă ce închea o fire de tânăr.

Intrarea se apropie. Trecem prin poarta străveche, printre zidurile groase de apărare. Soarele binecuvântează ca o solie a celui de sus. Intrăm încet în biserică.

Un preot, ostenit de ani, slujește. Vocea tremurată pătrunde credința țăranilor ce-și pleacă

frunzele soarelui. Mirozul discret al tămăiei, lungă și ultimul gând al răutății, de egoism. Te pierzi în farmecul sfânt al slujbei.

Mormântul lui Bogdan și al Mariei, fiu lui Ștefan, Mormântul Mariei de Mangop. Mormântul Mariei Vochița, Mormântul lui Bogdan și Petru, feciori de ea domnesc... mormântul legendar al lui Ștefan cel Mare, cel Bun, cel Drept!

Stau la marginea lui și privirea nu mi se poate ridica de pe hospodea grea de piatră. Inceț, dar puternic înfăptuirea mă încercă: oare... să fie... sub... ascuțită... piatră... țărâra... marelui... voevod?

Și impresia de basm, care însoțește totdeauna viața trecută, se absoarbe acum de această hospode comună și grea și rece de piatră.

Să am numai stăit de aproape țărâna ce odihnește și plămădește pe Ștefan?

Lângă mine un moșong, cu părul în plețe, cu mustați lungi, sprâncene stufoase, sub care mai strălucesc încă puține de voinicie trecută, întemnițiate greoi. Bătărămul drept inclina o ȘI, Evangheliile însoțite în urșină. Străinopolii plășilor păreau că ascultă glasul tăcut al vremilor de domnie.

Lăunțurile pălpâre împreună. Spre holta înaltă, cu chipul Minutitorului, se urcă ușor fum de țigărie.

Prin el, din ocazi, îți apare figura lui Ștefan. Dăne să-i fie urât atât de sticloși, de ce atâta urât în putere? Ce voce să fie asta? Vre-un soare?

Tânguială celor, sufletul de moarte al celor învinși la Bala, puer că îi înscăpărește fata. De departe se trece înțelesul și măsoară statura lui Mihail cel Vilan, cel care a intrat în Alba Iulia, cel care a fost urât de amănunțit la Turda.

Lupta de la Rădona, de la Vălcău, de la Coșeni... Nepăsătoare țară!

Și toate vicleșurile acestea să se odihnesc, să lăngă mine sub hospodea comună și grea și rece de piatră!

Și gânduri, gânduri mă răpădece...

Nondeverate lui sună sfintele revizite ce par să din altă.

Mare a fost gloria Moldovei și țărănilor Voievozi și minunate războaie a lui!

Cât de uriaș părea Domnul Țării, strănuindu-și armăsarul când se ridica în scări, dând pilda cea dină, de pornire la jertfă. Păgânii au avut calea aprită de strămoșii noștri, surții la fală mare.

Văd cum stau voinicii înainte de luptă, strănișii unii în alții, la marginea vre-unui codru. În jurul focului, sfătuind și zicându-și din păsuri. Sunt plecați cu multe săptămâni în urmă, l-au chemat Domnul și au venit. Măine fi-vor lărași în vâltoarea înclăstării. Poate li va lovi vreo săgeată haină și nu vor mai sufla în oală lume. Cine știe în ce sat din zarea cea năvărută li vor fi așteptând femeia și copilașii!

Acum stau și-și pleacă cugetul în fata datoriei. O da, mie și neînsemnat e omul!

Dar soarta unui neam e mare și vecinic lucru. Pe deasupra a toate trăiește acea fatală înclăsturare, ce se cheamă istorie.

Venea pârjolul, se apropia cu limbi tarome de foc. Cetățile își închideau porțile, voinicii urcau pe metereze, mânăstirile, singure, își încredințeau credința Celui care o primea și suna glasul jalnic al clopotelor. Venea furia, dar pleca gonită de mânia celor răpăstuiți. O voinicie însă se desprinde totdeauna și prințind în mâini puternice soarta sacodului peste care domnește, îl dăre la măntuire sau la pierzare.

Au fost figuri mărețe, au fost și figuri necinștind numele unui neam. Acești băbuși de seamă, teci ori răi, sunt ei oameni de sine voievozi, stăpânind după propria lor voinicie, ori elemente carbe în jocul fatal al destinului?

Dar zălele unei viforințe păgăne îl dăreaptă pe Ștefan și pornește la luptă, învinge, e curad cu dușmanii, dar biruitoarul apăs, se apleacă cu umerezie și înaltă sfiată înscăpărește de lăunță și multumire.

„Bărbat glorios și victorios, care al bătu pe toți regii veșiei,” sună spăche lui Mlechowowski.

Glorios și eucerent răspundă viforințele mânăstirilor.

„O bărbat domn de admirați, între nimie mai prejos dărilor curții pe cari atât îi admirați... cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea țării,” vorbește străinul Dlugosz... și de cur, din țara bisericii, se abate adevărul cel mare, cula al țării unui neam.

În plășurile bucovinene se ascund stătea semne sfinte, sfântite prin sângele dăruit cu drag de plășii moldoveni, de apărătorii ce singuri rămăseveră pentru îndeplinirea sacrei lor misiuni.

Țărăni se închină înceț, vor pară să cuprindă prin semnul crucii duhul sfânt ce pare că s'a pogorât în acest loc vechiu de închinăciune. Așa se vor fi închinând cel a căror slabe urme pământoști zac aci, aproape, lângă mine.

Slujba se sfârșește. Rând pe rând pleacă credincioșii din biserică și se înșiră pe drumul mănăstirii.

Rămân singuri în biserică.

Da, iar urcă spre munte vremuri grele. Părjolul păgân și-a schimbat doar numele și înfățișarea. Fi-vor aceste locuri iar martorii renașterii virtuților străvechi ale Dacilor?

Veni-va din nou un Ștefan, cu numele Mihai?

Zadarnic urlă vântul păgân când sună clopotul credinței. Un trecut, o faimă, zace sub mormântul acesta. Nu, Ștefane, prea măritor Voevod, n'a pierit virtutea, nepoții tăi vor ști a-ți păzi moșia. Aci de unde odihnești, se vor naște odată vlăstare demne de tulpina pe care ai sădit-o. Nu vor uita urmașii pe acela, înfrânt de omenesc dar biruitor al destinului, a cărui țărână sfântă se frământă acum de mânia, sub lespedeza cenușie și grea și rece de piatră.

O ultimă dată mai privesc zimbrul după stema Moldovei, mă uit la crucea de sus, mă închin și plec.

Ștefan mai stăpânește un suflet.

Drept măritorul Domnitor Io Ștefan Voevod din mila lui Dumnezeu Domnul Țării Moldovei...

Mergem la peștera lui Daniil Sihuștru. Cât de mare trebuie să-i fi fost credința pentru a-și clădi această sihăstrie!

Imaginea bătrânului, cu barbă mare, cu pletemergând încet, sprijinit în toiag, sau ingenunchiat în peșteră rostind în șoaptă o rugăciune la lumina unei lumânări, mă cuprinde.

Il văd nepăsător, la furtuna pornită în noapte, cu fulgere, împodobind besna, îl văd cu mâinile împreunate, zâmbind amar la gândul lumii.

Acest bătrân îl va fi sfătuit pe voevodul Ștefan să închine o mănăstire mulțamită Celui ce-l ajutase la luarea Chilieii.

Și acelaș bătrân primi un oaspe neașteptat, învins, venit după înțelepciunea unui uitat și vorbele lui par pururea adevărate.

„Capul ce se pleacă, paloșul nu-l tae,

Dar cu umilință lanțul înconvoae!

Ce e oare traiul dacă e robit?”

Invățătura știută și urmată de Români.

Și pentru acei ce au greaua sarcină a voevozilor, adevăr iarăș vecinic.

„Dacă mâna-ți slabă, scepștrul ți-o apasă.

Altuia mai tânăr locul tău îl lasă”.

Și bătrânul sihaștru Daniil, deslușind judecata vieții popoarelor, în clipă de cruntă nehotărîre, de vreme grea, de încercare cumplită, îi va fi spus lui Ștefan cu vocea-i tremurândă, legea bărbăției, a onoarei, și a dreptății:

„Căci mai bine este supus lăudat,

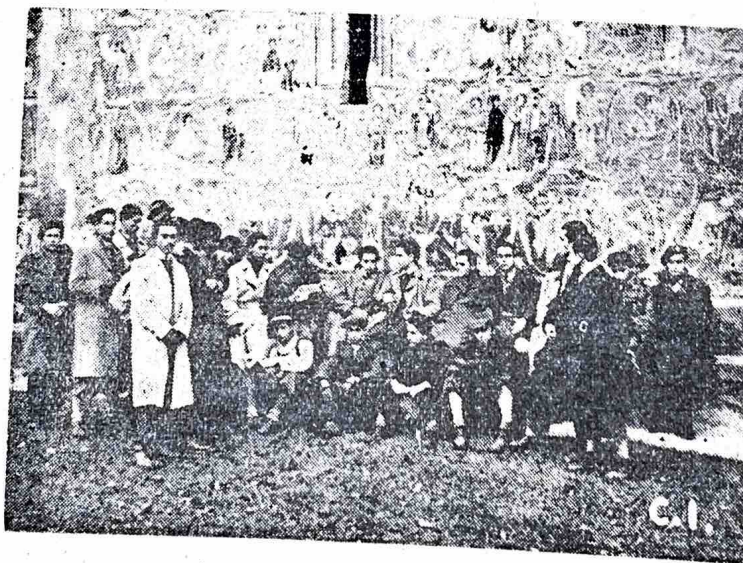
Decât cu rușine Domn atârnat”.

Ștefan a înțeles vorbele țicluite ale moșneagului și s'a depărtat călare, în josul văii, învăluit în taina amurgului. Buciumul a sunat din nou iar privirea pustnicului a tresărit.

O nouă biruință zidi o nouă mănăstire.

...Și se va mai zidi o mănăstire, fiindcă mai avem de biruit.

DINU TATARESCU

Grup la Mănăstirea Voroneț

O ZI LA SUCEAVA

Intr'o zi de toamnă, o frunză de aramă se desprinde din mijlocul celorlalte tovarăse de suferință și căzu ceva mai la o parte, lângă un drum, ce tocmai vroia să treacă nepăsător, în calea lui. Fără vre'un gând oarecare, excursionistul — căci excursionist era trecătorul — se aplecă și o luă în mână. Atunci în frunză parcă tâșni o nouă viață. De mult, de foarte mult timp, de astă primăvară când nu era decât un mugure, observase jos în vale ceva neobișnuit, nemărginit pentru mințea ei și tare ar fi vrut să știe ce o fi acolo. Acum visurile frunzii păreau să se concretizeze și se umplu de fericire, căci vedea cum purtătorul ei se îndreaptă spre acest necunoscut.

Călătorul se opri în fața unei cofetării și intră. Înăuntru fu primit cu bucurie de camarazii săi cari tocmai se înfruptau cu prăjituri și el se pierdu în această bună dispoziție. Frunza care spre norocul ei se răfăcise într'unul din buzunarele excursionistului, era foarte atentă ca să afle cât mai multe lucruri. Astfel luă cunoștință că se găsește în mijlocul unor excursioniști, veniți din București, ca să viziteze monumentele religioase, istorice din Bucovina și dornici ca să cunoască măreția trecutului nostru. Orașul în care se aflau ei, era fosta reședință a Voevozilor Moldovei, Su-

cetate, se înalță cea mai frumoasă și cea mai mare biserică din Suceava: biserica Sf. Gheorghe, azi biserica Mănăstirii Sf. Ioan, în care sunt adăpostite, moaștele Sf. Ioan cel Nou, patronul orașului și a întregii Bucovine.

Biserica atât pe din lăuntru cât și pe din afară

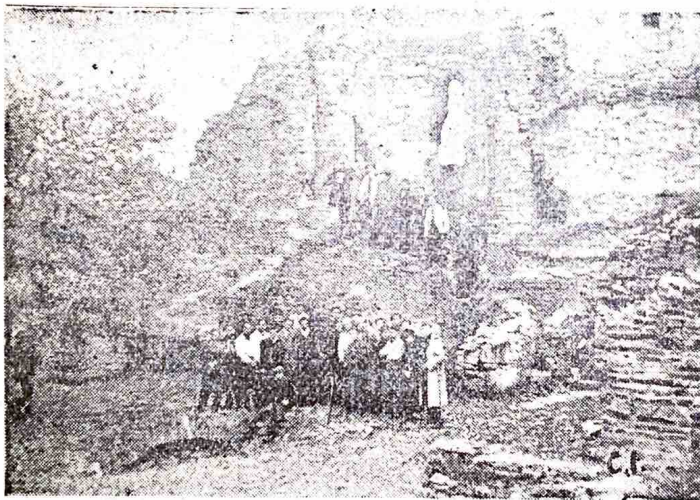
In ruinele Sucevii

a fost împodobită cu admirabile picturi în fresco, pe fond albastru, dintre care mare parte se mai văd și astăzi.

Înăuntru bisericii se păstrează cu mare sfințenie, într'o raclă de argint frumos împodobită, așezată sub un baldachin, moaștele Sf. mucenic Ioan cel Nou. După spusele călugărului care veghea lângă sicriu, în fiecare zi, dar mai ales la Sânziene vin mii și mii de creștini evlavioși din toate provinciile României, spre a participa la purtarea moaștelor Sf. Ioan cel Nou cu procesiune mare prin oraș și spre a afla vindecare de diferite boli trupești și sufletești, atingându-și o clipă buzele și fruntea de sfântul trup al mucenicului.

Nu departe de Mănăstire, pe un platou, este situată vestita „Cetate” a voievozilor moldoveni, ale cărei ruini se văd și astăzi.

De jur împrejur ea a fost înconjurată de un zid înalt sub care era săpat un șanț adânc, umplut cu apă în caz de primejdie. În cetate se intra pe latura dela răsărit, poate peste un pod, care se ridică și se lăsa deasupra șanțului. Odată pătruns înăuntru trebuia ca să treci prin încă trei porți, foarte bine păzite, ajungând în incinta propriu zisă a cetății, unde se aflau clădirile castelului voevodal, așezate pe trei laturi și construite cu

Grup în ruinele cetății Suceava

ceava. Nu peste mult veni, cu foarte multă bunăvoință, un domn profesor din localitate însoțit de trei elevi, ca să conducă și să explice vizitatorilor, lucrurile vrednice de văzut ale urbei lor.

În partea de răsărit a orașului, nu departe de

etaj. Foarte bine păstrat pe partea cea mai înaltă a ruinei e restul unui paraclis, pe un părete zărindu-se încă urme de zugrăveală. Dedesuptul paraclisului se află o cameră mare, care seamănă să fi fost o gropniță domnească provizorie. In

Pisania Bis Sf. Dumitru din Suceava

mijlocul curții se vede o cisternă adâncă, în care se păstra în timp de asediu apa adusă prin ape-ducte.

În fața noastră se perindau urmele unui trecut glorios. Deasupra lor vegheau parcă figurile mărețe ale străbunilor noștri. Acum înțelegeam a avea ceea ce se numește o națiune. Un trecut eroic, oameni mari, glorie, iată capitolul social pe care se sprijină o idee națională... A fi suferit, a te fi bucurat, a fi sperat împreună... A fi suferit împreună! Da, suferința în comun unește mai mult decât bucuria. În amintirile unei națiuni, doljiul valorează mai mult decât trimful, căci impune datorii, comandă efort în comun. O națiune este o mare solidaritate, bazată pe sentimentul sacrificiilor făcute și acelea pe care suntem dispuși să le facem încă”.

Eu nu mă mai simțeam străin în mijlocul acestor ruine. Eternitatea națiunii mele, mă copleșea și eram fericit.

Cu colegii dela liceul „Ștefan cel Mare” din localitate, ne-am împrietenit repede. Unul din ei mai păstra, cu toate că era în clasa 7-a de liceu, portul național. Dela ei am aflat că, liceul cu cel mai mare procent de fii de țărani care învață carte, este aceasta, din Suceava. Și ce frumos, să vezi trecând băeți îmbrăcați în splendidul port bucovinean, cu geanta subsioară și numărul de ordine la braț. Ștefan, unul dintre tovarășii care ne însoțeau era poet și tare ar fi vrut să întemeze o

revistă literară în care să-și publice poeziile. Vremurile nu-i favorizară însă, astfel că se mulțumea și cu câte o poezioară apărută, în revistele existente în Bucovina.

După ce am vizitat biserica Mirăuților, fosta catedrală, și biserica Sf. Dumitru, am plecat cu toții să vedem și Mănăstirea armeană Zamca. Biserica Mănăstirii, înconjurată de jur împrejur de ziduri, întocmai ca o cetate, datează de pe la sfârșitul secolului al XVI-lea. Explicațiile ni le-a dat o armeană bătrână, care locuiește acolo. Domnul profesor printre altele a întrebat-o și de lucrurile valoroase pe care le-a avut mănăstirea. Bătrânica, dând din cap că a înțeles ce vrem, ne-a spus că lucrul cel mai prețios pe care l'a păstrat, mănăstirea e un ibric. N'am mai căutat să iscodim și alte taine ale mănăstirii.

După masă, am mers să vizităm Mănăstirea Dragomirna, care se afla la o depărtare de 12 km., miazănoapte de oraș. Mănăstirea este una dintre cele mai frumoase ale Bucovinei și este înconjurată cu păduri de brazi și de fagi. Ea a fost ridicată pe la începutul veacului al XVI-lea de mitropolitul Anastasie Crimca. Biserica Mănăstirii Dragomirna e o adevărată capodoperă de artă arhitectonică.

Turla bisericii, de o frumusețe neîntrecută, are o triplă bază: cea de jos pătrată, deabia se zărește ieșind din învelitoare, a doua și a treia stelată, cu câte 12 laturi și împodobită cu ornate în acoladă. Piatra sculptată, cu o profuziune de ornamentație, așezată oriunde a fost cu puțință, înflorind orice colțisor. Rozetele din turlă ne arată influența Renașterii, barocul. Un element interesant este frânghia împletită (torsada) ca un brâu, la o cornisă mediană, care taie în două fațada după obiceiul bisericilor muntene și care se regăsește peste tot și'n interior. La Argeș frânghia este întoarsă în mod continuu și'n acelaș sens. La Dragomirna când la dreapta, când la stânga.

Cum motivul frânghiei împletite se găsește în orientul apropiat, în regiunile Caucaziene și armenie, probabil că meșterii cari au lucrat aici au cunoscut arta acestor regiuni. Priceperii lor s'a adăugat gustul unui mitropolit artist și caligraf, astfel că biserica alcătuiește o lucrare desăvârșită, rivalizând doar cu Trei-Ierarhi din Iași și biserica din Curtea de Argeș.

Spre seară am asistat la slujba vecerniei. Răspunsurile erau date de un călugăr bătrân, care cetea la pâlparea unei lumânări, și de trei colegi cari s'au apropiat și ei de strană. În jurul lor plutea o

liniște blândă, străbătută din când în când de cântecul tineresc ce se împletea cu ruga smerită a călugăriului. În amurgul posomorât de toamnă, sufletele ne fură cuprinse, ca într-o mreață fermecată, de mângăerea ce ți-o dă apropierea de Dumnezeu. Cele câteva ceasuri petrecute la Mănăstirea Dragomirna, nu le voi uita niciodată.

SUCEVIȚA

Primul meu gând a fost să scriu o epopee, căci puțin obișnuite și demne de acțiunea unei epopei, au fost peripețiile prin care am trecut noi, elevii ultimei clase a liceului Spiru Haret, în timpul excursiei pe care în luna lui Brumar, în anul dela Cristos una mie nouă sute patru zeci și trei, am întreprins-o spre plaiurile frumoasei Bucovine. Încă din timpul călătoriei, glasul roților trenului îmi sugera ritmul hexametrilor în care îmi propusesem să-mi compun opera. În acțiune trebuiau să intervie ca personajii supranaturale protectorul nostru Sfântul Spiridon, spiritul lui Ștefan cel Mare și Sfânt și alți Sfinți și cucernici părinți, care urmau să ne călăuzească pe căi bătătorite și fel de fel de duhuri de prin fundul Iadului, cărora le venise năstrușnica idee, de a ne abate prin orice mijloc dela drumul cel bun și de a ne strica cu tot înadinsul buna dispoziție și tot cheful călătoriei.

Zadarnice au fost însă învoacățiile mele către muza poeziei. Ritmul șchiopăta ca un metronom stricat, măsura se pierde, iar rima era fără voia mea „albă”. Am trebuit să renunț la epopee, iar în scurta schiță ce urmează, redau câteva amintiri și impresii fugare asupra unuia din episoadele excursiei.

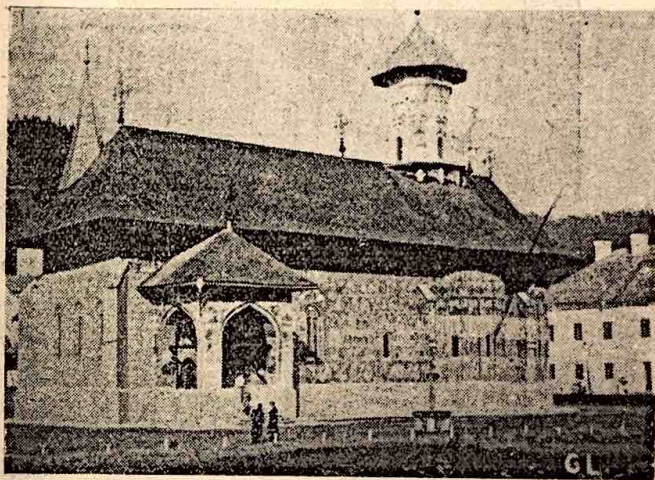
Era o zi posomorâtă. Pe cerul de plumb, târați de vânt, norii treceau ca niște hoarde sălbatice purtând cu ei amenințarea ploii și numai din când în când printr-o fereastră a cerului soarele bucovinean zâmbea primitor îndrăzneților călători.

Autobuzul nostru aluneca cu repeziciune într-o țară de basm. Șoseaua ca o reptilă uriașă șerpuia printre dealurile împădurite, asupra cărora toamna aruncase vâlul ei ruginiu. Roțile mașinei călcau fără milă covorul de aur al frunzelor veștede. Dealungul drumului se rostogoleau cu sgomet prin-

Mai zilele trecute mă plimbam pe o alee, răsfoind o carte. Între filele ei găsi o frunză, pusă de mine în acea carte, în seara plecării noastre din Suceava. Îmi răsări atunci în minte povestea frunzei, povestea mea.

PETRU PITEA

tre pietre apele argintii ale unui pârâu. Ca niște căpcăuni hrăpăreți, norii înghițeau lacomi crestele

Mănăstirea Sucevița

munților din zare și se îndesau asupra lor vrând parcă să-i sfărâme.

Ce spectacol măret! Ochii măriți vor să cuprindă mai mult parcă decât oferă zarea.

Ce minunată armonie de culori! Penelul cărui artist genial ar putea împerechea mai reușit verdele veșnic al brazilor cu nuanțele de ruginiu roșu, auriu ale frunzelor, ce-și trăesc ultimile clipe ale existenței lor efemere? Ce titan ar putea zămisli pe creatorul unor astfel de stranii și sublime armonii?

Cam un ceas după amiază ajungem la mănăstirea Sucevița. Văzute din afară zidurile înalte, întărite cu turnuri ale mănăstirii, au aspectul unei cetăți medievale și dacă crucea din vârful turnului n'ar anunța un locaș bisericesc, ne-am putea aștepta, să apară prin ferestrucele înguste ale zidurilor țevile flintelor, arcuiri, arbalete. Bolta bizantină a porții, contrastează cu linia sveltă a turnului gotic, iar contraforturile puter-

liniște blândă, străbătută din când în când de cântecul tineresc ce se împletea cu ruga smerită a călugăriului. În amurgul posomorât de toamnă, sufletele ne fură cuprinse, ca într-o mreață fermecată, de mângăerea ce ți-o dă apropierea de Dumnezeu. Cele câteva ceasuri petrecute la Mănăstirea Dragomirna, nu le voi uita niciodată.

SUCEVIȚA

Primul meu gând a fost să scriu o epopee, căci puțin obișnuite și demne de acțiunea unei epopei, au fost peripețiile prin care am trecut noi, elevii ultimei clase a liceului Spiru Haret, în timpul excursiei pe care în luna lui Brumar, în anul dela Cristos una mie nouă sute patru zeci și trei, am întreprins-o spre plaiurile frumoasei Bucovine. Încă din timpul călătoriei, glasul roților trenului îmi sugera ritmul hexametrilor în care îmi propusesem să-mi compun opera. În acțiune trebuiau să interviev ca personajii supranaturale protectorul nostru Sfântul Spiridon, spiritul lui Ștefan cel Mare și Sfânt și alți Sfinți și cucernici părinți, care urmau să ne călăuzească pe căi bătătorite și fel de fel de duhuri de prin fundul Iadului, cărora le venise năstrușnica idee, de a ne abate prin orice mijloc dela drumul cel bun și de a ne strica cu tot înadinsul buna dispoziție și tot cheful călătoriei.

Zadarnice au fost însă învocațiile mele către muza poeziei. Ritmul șchiopăta ca un metronom stricat, măsura se pierde, iar rima era fără voia mea „albă”. Am trebuit să renunț la epopee, iar în scurta schiță ce urmează, redau câteva amintiri și impresii fugare asupra unuia din episoadele excursiei.

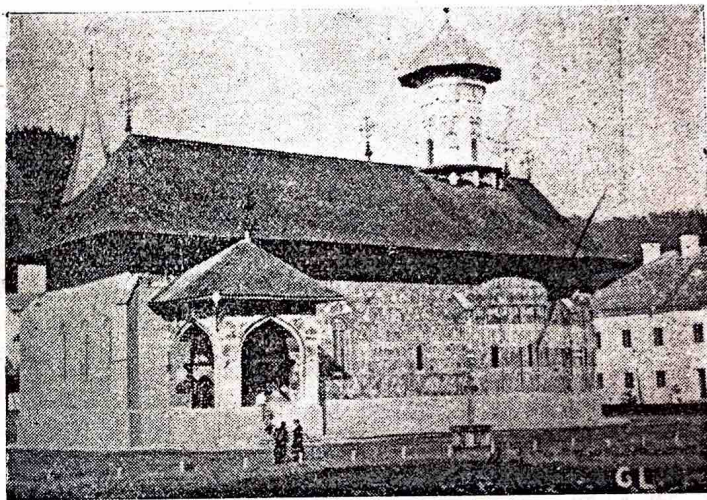
Era o zi posomorâtă. Pe cerul de plumb, târâți de vânt, norii treceau ca niște hoarde sălbatice purtând cu ei amenințarea ploii și numai din când în când printr'o fereastră a cerului soareie bucovinean zâmbea primitor îndrăzneților călători.

Autobuzul nostru aluneca cu repeziciune într'o țară de basm. Șoseaua ca o reptilă uriașă șerpuia printre dealurile împădurite, asupra cărora toamna aruncase vâlul ei ruginiu. Roțile mașinei călcău fără milă covorul de aur al frunzelor veștede. Dealungul drumului se rostogoleau cu sgomot prin-

Mai zilele trecute mă plimbam pe o alee, răsfoind o carte. Între filele ei găsi o frunză, pusă de mine în acea carte, în seara plecării noastre din Suceava. Îmi răsări atunci în minte povestea frunzei, povestea mea.

PETRU PITEA

tre pietre apele argintii ale unui pârâu. Ca niște căpcăuni hrăpăreți, norii înghițeau lacomi crestele

Mănăstirea Sucevița

munților din zare și se îndesau asupra lor vrând parcă să-i sfărâme.

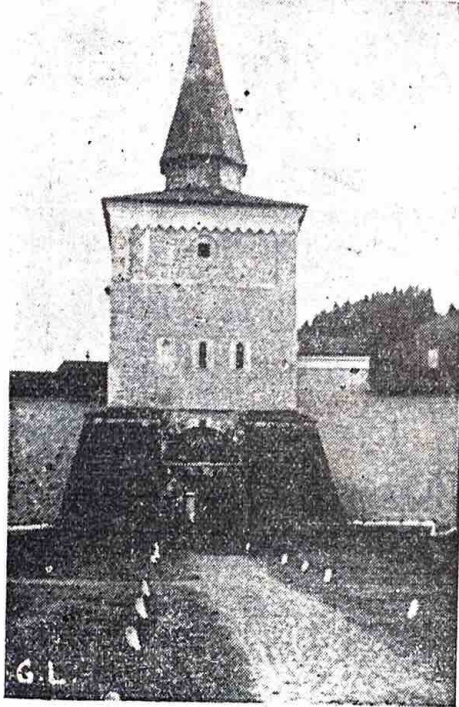
Ce spectacol măreț! Ochii măriți vor să cuprindă mai mult parcă decât oferă zarea.

Ce minunată armonie de culori! Penelul cărui artist genial ar putea împerechea mai reușit verdele veșnic al brazilor cu nuanțele de ruginiu roșu, auriu ale frunzelor, ce-și trăesc ultimile clipe ale existenței lor efemere? Ce titan ar putea zămisli pe creatorul unor astfel de stranii și sublime armonii?

Cam un ceas după amiază ajungem la mănăstirea Sucevița. Văzute din afară zidurile înalte, întărite cu turnuri ale mănăstirii, au aspectul unei cetăți medievale și dacă crucea din vârful turnului n'ar anunța un locaș bisericesc, ne-am putea aștepta, să apară prin ferestruicele înguste ale zidurilor țevile flintelor, arcuri, arbatele, Bolta bizantină a porții, contrastează cu linia sveltă a turnului gotic, iar contraforturile puter-

nice amintesc fațadele impresionante ale templelor egiptene.

Pătrundem prin această poartă în curtea mănăstirii, în mijlocul căreia, elegantă prin stilul

Poarta de intrare la Mân. Sucevița

arhitectonic, cochetă prin coloritul viu al zidurilor, se ridică biserica. O călugăriță ne întâmpină pentru a ne călăuzi prin mănăstire. Straele cernițe pe care le poartă nu prea se potrivesc parcă, feții tinerii, ochilor albaștri și obrazilor bucălați.

În biserică ne oprim în fața tabloului clitoresc: Ieremia Vodă Movilă oferă biserica lui Isus, în urma lui înveșmântați în strae împodobite cu fireturi, găitane de aur și pietre scumpe, se înșiră fiul său Constantin, Elisaveta Doamna, Domnițele Irina, Maria, Alexandra, Stana Zamfira și Gafița, alcătuind un alaiu multicolor. Dealungul pereților sunt așezate mormintele familiei Domnului.

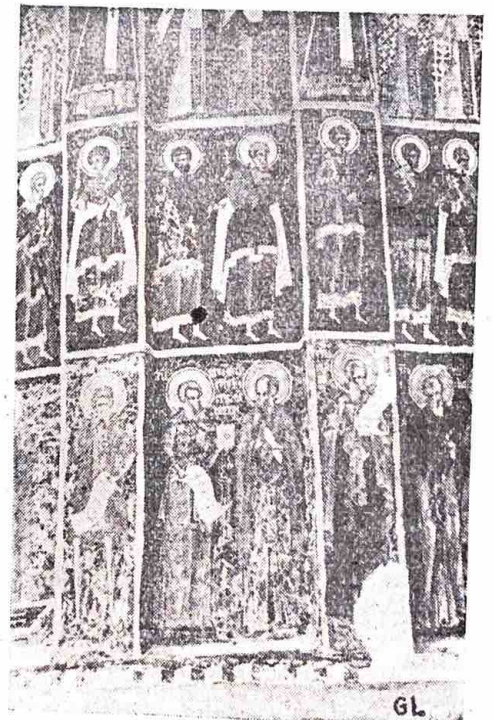
În zadar am căuta însă mormântul Doamnei Elisaveta, fiica pârçalabului din Hotin, soția lui Ieremia Movilă. Tristă a fost soarta acestei frumoase și istețe femei și cine știe în ce cimitir din Sтамbul îi odihnesc oasele. În urma unei lupte nenorocite a fost prinsă de Turci între Hărlău și Botoșani, batjocorită, dusă ca prizonieră în Constantinopol, turcită cu sila, băgată în haremul Sultanului Mustafa Han, apoi căsătorită fără voia ei cu un agă turc. Înainte de a trece hotarul Mel-

dovei, nefericita Doamnă în culmea desnădejzii și-a tăiat părul, dându-l unui boer moldovean ce o însoțea, să-l depue pe mormântul soțului ei. Astăzi cosițele castanij ale Doamnei Elisaveta sunt păstrate într'un măr de argint ce atârnă de un policandru. După trei sute și mai bine de ani se găsește cineva, care s'o compătimizească și să aprindă o lumânare pentru odihna sufletului ei sbuciumat.

Admirăm sculptura fină și măestrită a iconostasului, policandrul împodobit cu ouă de strup, icoanele împărătești ferecate în argint, dintre care icoana Maicei Domnului poartă pe cap o coroană de argint aurit, împodobită cu mărgăritare și pietre scumpe.

„Chiar așa a fost când mi s'a arătat” ne asigură călugărița. Neobosita maică găsește timp printre explicațiile ce ne dă, să ne povestească viziunile ei, să ne ție câte o predică asupra datoriilor creștinești, să răspundă prompt la întrebări, desvăluind gândirea unei ființe simple dar echilibrate, simțirea curată a unui suflet sincer, deschis și cucernic. Atitudinea meditativă, chipul senin, vorba măsurată și ceremonioasă a maicei produc impresie. Pare că ne aflăm în fața unei făpturi fericite, inițiată în tainele unei lumi pe care noi doar o întrevedem.

Poate adevărata fericire nu se găsește în mijlo-

Frescă la Mân. Sucevița

VLĂSTARUL

cul, sgomotului și furnicarului orașelor mari, ci departe de lume, în singurătatea unui schit, unde norii se coboară până'n pământ, doar vântul își cântă melodiile barbare, iar puterile naturii își deslănțue din când în când furia, unde sufletul se leapădă mai ușor de greutatea trupului și se înalță spre divinitate. Poate că nu stă în împlinirea celui mai mic capriciu, ci în suprema renunțare la orice bucurie lumească. Poate... Fiecare om cu soartă lui...

Biserica e împodobită și în lăuntru și pe dinafară cu minunate picturi în frescă. Ochii noștri sunt orbiți de strălucirea și varietatea culorilor. Nu știm la ce să ne uităm mai întâi. Percepem forma fără a prinde înțelesul. Prin fața noastră se perindă Chinurile și moartea Sfântului Ioan din Suceava, întreaga istorie a Vechiului Testament. Praznicele domnești, Cântarea Heruvimilor, jedetul cel de pe urmă, scara virtuților, filosofii.

În timp ce contemplăm groaznicele chinuri ale păcătoșilor din Iad, ca un glas de dincolo de lume, din Apocalips, vocea călugăriței ne vestește: „Vai de cei ce nu vor fi în ceata celor buni că de aceia va fi vai și-amar și munci grele îi așteaptă și va fi plânsul și scrâșnirea dinților cum zice Domnul”. Privind impresionanta frescă înțelegem credința

adâncă a poporului, admirăm pe talentatul pictor, care și-a lăsat pe zidurile acestei mănăstiri o fărâmă din geniul său.

Filosofii sunt îmbrăcați în haine împărătești bizantine, corespunzătoare epocii în care a trăit pictorul.

— „Aista, cu sicriul pe cap, e cel mai mare filosof din lume” ne indică maica. Cu destulă greutate reușim să descifrăm inscripția cu literele cirilice, care ne arată identitatea filosofului cu sicriul în cap. E Platon!

Perdeaua de nori s'a destrămat. Vântul s'a cuibărit undeva prin vâgăunele munților. Soarele palid al toamnei scăpat din încătușare a îmbrățișat cu razele-i călduțe întreaga fire. Parcă și frescele mănăstirii au căpătat o altă strălucire.

Toaca mănăstirii cheamă pe slujitoarele Domnului la rugăciune. Mulțumim pentru ospitalitate și părăsim încântați mănăstirea. Pornim din nou pe drumul presărat cu frunze veștede, dealungul căruia apele pârâiașului sărind din piatră în piatră murmură aceiași sglobie melodie.

Până departe se vede sclipind în soare crucea din vârful turnului gotic, iar în urechi ne răsună toaca.

GH. CURINSCHI

ZI DE TOAMNA

Era o după amiază însoțită de toamnă târzie. Soarele își trimetea razele vesele, ireale pentru că le lipsea căldura, dar pline de viață prin lumina strălucitoare ce-o improșcau neastâmpărat printre crengile pomilor parcului, ce-și arătau coaja neagră între petale de aur moț sau viu ale frunzelor, și svâcniri de cer albastru imaculat. Ultimii trandafiri pâliseră împreună cu alte flori mai puțin trufașe, în iarba îmbătrânită, veștedă și uscată, după prima brumă de astă noapte. Natura murea și totuși râdea. Dece? Se bucura de ultimele zile frumoase pe care le mai trăia. Doar șirul brazilor din fața conacului, semeți și împietriți, priveau întunecați, ca o perdea neagră, veselie din jurul lor.

Casa albă cu acoperișul roșu înalt, strălucea în soare; ferestrele, ochi scânteietori, de sub streășina mare și întunecoasă, ca niște sprincene stufoase și încruntate. Stâlpii subțiri cari întrerupeau din loc în loc dantelăria neagră și fină ce împrejmua

ceardacul, își aruncau umbra dreaptă pe perete; împreună, siluete elegante ce contrastau curios cu aspectul bătrânesc al casei, și totuși se îmbinau atât de armonios, conturându-se fin și sfios. Până și mușchiul dela talpa casei, veșnic posomorit și întristat, era parcă mai verde și mai tânăr sub soarele binevoitor. Cu pușca în spate, am coborât alene cele două trepte cari dădeau de pe ceardac, pe prundișul sunător, mozaic uriaș din bucăți neînsemnat de mici, sglobiu și neastâmpărat în lumina soarelui.

Exuberanța naturii, a ultimelor ei clipe frumoase, — foarte curios — nu mă fura; în schimb o plăcută liniște și mulțumire odihnitoare, îmi pătrundeau, adânc, ca prin vis, tot trupul. Mă lăsasem dus, așa, fără să mă gândesc la nimic precis pe aleea, cu teii scuturați, al căror foșnet, acum aspru, nu mai era mătășos ca astă vară, răspânditor de arome dulci și îmbătătoare. Răscoleam în-

gândurat cu piciorul, movilele de frunze moarte, adunate de vânt. Mă pregăteam tocmai să ies pe poartă, când o căruță urui prin fața mea, în trapul mărunț al cailor. Tresărij ca din vis. Am respirat adânc aerul tare de toamnă, cu miros de pământ jilav, proaspăt arat și de gunoaie arse, mi-am întins toți muschi deodată și am pornit vioi la drum.

* * *

Umblam de două ceasuri peste câmpi goi, sterpi și cenușii, răscolisem arături bolovănoase și negre, mă strecurasem cu sfială și băgare de seamă printre păpușoale palide și uscate, foșnind înfiorat, și nu găsisem nimic. Eram amărât și nu prea, căci eram mai mult sau mai puțin obișnuit cu nereușitele la vânatoare. Mă îndreptam acum spre baltă să-mi înerc norocul pentru ultima oară în ziua aceea.

De o formă oarecare, balta era mărginită aproape peste tot cu stuf. Lucjul întunecat și posomorât de întotdeauna al apei, lăsa să se ghicească la fund mărul înșelător. O răchită uscată și înaltă, înghețată acolo de ani, stăpânea balta mohorâtă. Incolo nimic care să merite atenția trecătorului. O baltă: ca toate bălțile; o răchită: punct de reper și atâta tot.

M'am așezat în cotlonul meu obișnuit, așteptând scufundarea domoală a soarelui, pe după coama dulce a dealurilor bătrâne și răsăritul lunei pline, cu reflexe de aur roșu, de după perdeaua zăvoaielor Siretului. Mă așezasem astfel, să le pot privi pe amândouă în liniște. Pușca încărcată o țineam pe genunchi, și urechile așteptau încordate, acel „fi-fi-fi-fi” caracteristic rațelor sălbatice. Dar deocamdată priveam. Roșcat, în văluri palide, aurii-argintii, dominat de fășii vioriu închis de nori oprțiți pe orizont, deodată discul însângerat al soarelui, era treptat înghițit de necunoscut. Dealurile se conturau clar, pe cerul de culoarea cărnii crude, imbinându-și unduitor spinările ce odihneau în văluri domoale. Dela orizont în sus, cerul schimba o gamă întreagă de culori, roz-pal, albastrui-șters, albastru clar și luminos, albastru închis, mergând spre indigoul ce se apropia de negru, și care de sus din crucea cerului, încă mut, se pregătea parcă să lase să cadă, niște bătaii rare și grozave, cu voce și măreție de tunet. Restul tot se pierdea în penumbre nesigure. În spre răsărit, luna plină, de aur roșcat, peste care ghiceai aruncată parcă o mai mult decât străvezie mantie de argint, ieșea plutind eteric de după zăvoaiile dese și se îndrepta impunătoare spre înalturile părăsite

de soarele ce murea. Privirea mândră, ca de ghiață, încremenea totul împrejur. Chiar eu, fascinat și înmărmurit, o admiram, când iată pe deasupra capului, prima rață a serii trecu, cu gâtul întins, bătând grăbită aerul cu aripile și să lăsă pe baltă, departe, răscolindu-i luciul cu picioarele, într'un plescăit prelungit. Lăsași luna caracul acum se ridica spre conacul străjuț de brazii se meți și itunecați, și mă întorsei să văd dacă nu cumva se mai aude ceva în liniștea inserării. În treacăț văzui spre miază noapte, bolta neagră și amenințătoare așteptând gata să se prăvălească spre mine, ca noianul de ape reci și sure, ascuns în faldurile-i nevăzute. Dar nu mă sinchisii; când ploaia mărunță și rece va cerne adormită în noaptea umedă, eu am să fiu în jilț în fața focului. Până atunci... zbuf! zbuf! și două focuri isbucniră în liniștea neturburată de nimeni. Balta se înfioră!

Nici nu știu când trezit din gânduri și contemplări, la auzul cunoscutelor bătaii de aripi, smuncisem arma de pe genunchi, o împlântasem în umăr, ochisem la repezeală stolul care-mi trecea pe deasupra capului și lăsasem cele două detunături purtătoare de moarte, să taie tăcerea, prin simpla apăsare, aproape automată, a trăgaciurilor celor două țevi. Un stol de rațe venea la odihnă și tocmai când împrăștiat și dezordonat se pregătea să se lase în stuful adăpostitor, intervenisem eu, cu gânduri dușmănoase. Stolul se ridică înainte de a se fi lăsat, și se pierdu în depărtările innurate. Dar un tovarăș lipsea. Căzuse. Pradă lăcomiei și cruzimei omenești. O biată rață cu aripile strânse, venise săgeată spre pământ, lângă un desiș de stuf, unde trebuia poate să petreacă o noapte și nu să-și dea sufletul. cu ultima clipire umedă și blândă și cu ultima bătaie plăpândă și obosită de aripi. În ochii mei luci bucuria și un zâmbet imj înflori în colțul gurii: o nouă victorie. Dar ziua se îngâna cu noaptea. Și a doua trebuia să biruie curând. Se zărea cu greu. Umbrele inserării începuseră să coboare. Aburii ieșeau din baltă, pe fața căreia fumul albastrui al cartuşelor se împrăștiase încet. Negurile se apropiau pe nesimțite fără să le vezi. Pâcla avea în curând să pună stăpânire pe tot și pe toate. Soarele asfințise, și luna pierzându-și frumusețea originală a răsăritului, zâmbea placid, prin vălul de ceață al serii de toamnă. Mă sculai de jos și mă îndreptai spre locul unde zăcea rața. Ocoli desișul de stuf și o văzui, la doi pași de pământul tare, pe un covor de

păpuriș proaspăt tăiat, subt care ghiceai ochiuri mici de apă și mâl cleios, gata să chiftească sub pașii primului care ar fi încălcat acest neînsemnat petec din stăpânirea Bălții. Și fiindcă înșelarea era vicleană și cu măiestrie ascunsă, iar prada n'aștepta decât să fie luată, am pășit increzător: de ce aveam cisme în picioare și tinerete în inimă? Atunci s'a petrecut ceva care mi-a dat o senzație puțin plăcută, pe care n'ași vrea s'o mai am a doua oară. Am simțit cum piciorul meu stâng se scufundă cu un fâșâit mângâietor al apei și al mълului, care-și inghițeau cu liniște și cu lăcomle prada neașteptată. A fost ceva înfiorător: broboane reci de sudoare mi-apăruseră la tâmpile, pe șira spinării am simțit ca o săgetare de ghiată, care a mers din ceafă până-n tălpi. Mă cufundasem, cum te afunzi iarna în zăpada afânată; dar atunci e un joc de plăcere pe care-l sfârșești când vrei. Acum era o întâmplare sinistă asupra nopții, în care n'aveai măcar ca mângâiere, privirea neputincioasă sau caldă a unui tovarăș. Rămăsesem la un pas de pradă, pe care o și uitasem, cu pușca în spate, un picior în mъл până la genunchi, și altul întins, sprijinit bine pe mal. Blestemam ceasul nefericit când mi-a dat prin gând să vin la baltă și o disperare neagră mă cuprinsese. Știam că n'am scăpare. Mълul nu iartă. Eram singur, departe, pe inserat, într'o poziție și situație deplorabilă. Gândurile se fugăreau prin mintea-mi încălzită și se opreau la aceeași problemă fără soluție. Prin ce mijloc să ies? Forța, singurul de care dispuneam, era inutilă. Mълul nu cunoaște rival. E rege între regi. Și nimeni nu-i poate sta împotrivă. E o lege pe care nimeni n'o va putea schimba niciodată.

Am luat pușca și am svârliț-o pe mal. M'am desbrăcat de haină, mi-am scos basca. Mă încălzisem. Și acum îmi impuneam calm și răbdare. Aveam o singură preocupare deocamdată: să nu mă cufund mai mult. Piciorul drept înțepenise pe mal. În față nimic altceva decât mъл sub stuf: deci nu era chip de înaintat, în spate da pământul adevărat mă îmbia, dar cum să ies deandara-telea? Stângul n'aveam cum să-l scot. Mълul batjocoritor și lipicios îmi cuprinsese bine cisma și orice efort era zadarnic. Apa singură clipea nepăsătoare. De enervare simțeam un gol tot mai apăsător și mai înspăimântător în coșul pieptului. Cu toată stăpânirea de mine pe care mi-o impuneam, simțeam o slăbiciune care făcea să-mi tremure nervii. Incercai totuși să trag piciorul afară învârtindu-l în loc, ca să-mi mai liberez din strânsoare. Dar laba piciorului înțepenise în adânc.

Micul spațiu care lăsa să se vadă cisma, două degete sub genunchi, era umplut la loc de apa murdară și mълul vâscos, flasc ca o meduză. Inima bătea cu furie; amețeam; simțeam că puterile mă părăsesc.

O nouă soluție, absurdă și copilărească; totuși fiindcă era deocamdată singura și altele de nici un fel nu mai erau în perspectivă, am încercat la noroc. Am scos în pumni, febril, mъл din jurul genunchiului, stâng de câte va ori și l-am aruncat alături în goană. Am tras, am tras cu furie, mi-am mișcat piciorul stâng în mъл cu disperare; dreptul înțepenit pe mal se încordase ca un arc; și atunci, un efort suprem, și strânsoarea a cedat cu încetul, piciorul cu pricina mi-a alunecat, cleios, afară. Și, am scăpat. M'am prăbușit extenuat înapoi, pe pământul tare. Plin de mъл pe cisme și pe pantalonii ud. cu haina și pușca stropite, cămașa asudată learcă, eram într'un hal fără de hal. Simțeam însă o mulțumire adâncă și o liniște binefăcătoare învăluindu-mă, odată cu noaptea care se pregătea să inghită totul. Eram fericit că puteam să mă odihnesc pe o bucată oarecare de pământ, pe care s'o simt însă dură și rezistentă sub mine.

Și atunci, în ceasul acela, când noaptea cădea grăbită, învăluită în umbre întunecate și înșelătoare și doar lumina alburie — ștearsă și mată — a lunei, străbătea cu greu de după perdeaua de nori, am jurat să nu mai turbur în vecii vecilor, necunoscuta domnie a întinselor tărâmuri ale Măriei Sale Mълul.

COSTEL MELINTE

I N I M Ă

*Imi plec urechea peste suflet s'ascult,
Să-i simt cât mai aproape suspinul.
Să'ncerc să pătrund în tristu-i tumult
Imi plec urechea peste suflet s'ascult,
Să'ntrezăresc în vreo cută seninul.*

*Aș vrea să găsec un petec de cer
In inima-mi rece, goală și mută,
Să pot să m'ascund în taină, stingher
Aș vrea să găsec un petec de cer,
Lăcaș pentru-o viață pierdută.*

*Oprește-te, inimă, nu mai bate,
In van urechea mi-o plec ca s'ascult.
E beznă în ține, singurătate,*

*Oprește-te inimă, nu mai bate!
Zadarnic încere să pricep... E prea mult!*

VALERIU N. SANDULESCU

PANAIT ISTRATI

E puțin cunoscut la noi, e totuși foarte renumit în străinătate. A fost un scriitor autohton ca sânge, ca subiecte de inspirație, ca stil. Ca limbă, nu. Limba e franceză.

Vieța sa a fost în continuu o luptă, un sbucium pentru a trăi. Născut în 1884 la Brăila, ca fiu al unei țărănci române și al unui contrabandist grec, dela 12 ani începe să rătăcească prin lume. Era vagabondul innăscut. „Vingt ans de vie errante, d'extraordinaires aventures, de travaux exténuants, de flâneries et de peines, brûlé par le soleil, trempé par la pluie, sans gîte et traqué par les gardes de nuit, affamé, malade, possédé de passions et crevant de misère. Il fait tous les métiers: garçon de cabaret, pâtissier, serrurier, chaudronnier, mécanicien, manoeuvre, terrassier, déchargeur, homme-sandwich, peintre d'enseignes, journaliste, photographe. Il parcourt l'Egypte, la Syrie, Jaffa, Beyrouth, Damas et le Liban, l'Orient, la Grèce, l'Italie, la Suisse... (Romain Rolland, avant-propos, Kyra Kyralina). Această este vieța lui până în 1921, când se oprește definitiv în Franța, țara în care își va scrie operele și care-i va da limba pentru a le scri. Aici îl cunoaște pe Romain Rolland, care-l va face cunoscut lumii întregi. Se stinge, în 1935, de tuberculoză.

Scrierile sale sunt vieța. Dar, vieța adevărată așa cum este ea, cu bucurii, tristeți, dureri, pasiuni, vicii, păcate. Nimic nu e artificial în scrierile lui, totul e natural, totul e real. Acest realism, uneori tare, brutal, violent este ceea ce place în întreaga operă a sa, ceea ce impresionează. N'a vrut să facă literatură, n'a vrut să fie un scriitor. El însuși a spus-o. A preferat să-și redea vieța așa cum a trăit-o, căci opera sa este o autobiografie, iar el un romantic realist. În Adrian Zograffi se recunoaște Panait Istrati.

Subiectele sunt de cele mai multe ori, pur românești, populare. (Moș Anghel, Haiducii, Ciulinii Bărăganului, etc.). Sunt subiecte de inspirație din vieța sec. XIX, fără a ne apare însă acest secol în ele. Nu sunt în dependență de vieța de atunci, nu sunt subiecte care să convină numai acelor timpuri. Sunt subiecte valabile pentru oricând.

Stilul, care este pecetea, în care se vede originalitatea oricărui scriitor, este simplu, curgător, concis. Nu e un stil cu pretenție de artă. E uneori chiar brutal. Panait Istrati nu se dă înapoi de a

întrebuința câte odată cele mai tari, cele mai vulgare expresii. Ceea ce mai este iarăși original în stilul lui, sunt expresiile populare întrebuințate presărarea scrierilor sale cu cugetări sau poezii poporane românești. Nici în limba franceză nu s'a abținut să nu le întrebuințeze. Astfel adeseori întâlnim, în textul francez, cuvinte ca: borche, ca-ciula, calabălăc, obelé, opincar, judetz, rakiou și încă nenumărate altele, sau expresii românești traduse cuvânt cu cuvânt: „jusque chez Dieu, on peut être dévoré par les saints; sauter du lac dans le puits; le codrou frère du Roumain. Originalitatea lui, pentru francezi s'a datorat în mare parte acestui stil combinat cu material românesc.

Stilul acesta fără nici o pretenție, aspru dar care în fond este tot o artă, te impresionează, te mișcă adânc. Dacă stilul ar fi fost poate mai literar, scrierile sale nu ar mai fi avut acelaș farmec, aceea impresie de vieță adevărată pe care o au.

Cele mai bune opere ale sale rămân ciclul „Po-vestirile lui Adrian Zograffi” și în special Chira Chiralina, Moș Anghel, În lumea Mediteranei, Casa Thüringer și încă câteva altele, care sunt adevărate creații de o artă brutală, dură.

România totuși nu a vrut să-l recunoască ca scriitor al ei. Franța, nu, pentru că doar limba era franceză le el. Și cum și el, în vieța sa, nu avusese o țară, nici scrierile lui n'au încă o patrie. E un lucru trist care trebuie îndreptat spre a se da o deplină cinstire acestui mare scriitor.

Prin puterea sa de creație, prin realitatea vieții din scrierile sale, prin stilul său simplu, curat, brutal, Panait Istrati poate sta alături de clasicii ruși. E un Gorki al țărilor balcanice, așa cum l-a numit și Romain Rolland.

RADU POPESCU-BRADICENI

O poveste cu tâlc

În fruemoasa sa carte *Peregrinul transilvan*, Ion Cadu Drăgușanu povestește spiritual o întâmplare, din care se desprinde mândria de tradiție.

Un unchiu al său, dibaciu la vorbă atrăsese atenția protopopului districtual, care-i făcu cinstea să-l viziteze acasă.

Casa unchiului era „antideluviană” cu un strat de mușchiu de trei urme pe acoperiș și jumătate cufundată în pământ. Superbul protopop, intrând se lovi de pragul pleostit și zise:

— Pentru ce, boierule, nu-ți ridici casa, că, iaca, era să-mi crap capul în două?

— Iartă Prea sfinte Părinte, răspunse unchiul; noi, când intrăm, ne plecăm capul, căci casa o făcură oameni mai demni de cât noi.

— Acest cuvânt e mult mai prețios de cât casa: replică preotul, surâzând, și se consolă de cucuiul dn frunte.

Casa cea mărunță era scumpă urmașilor fiindcă reprezintă un patrimoniu moștenit dela înaintași. Acolo se păstrau amintiri și pilda tindei celor ce-au fost. Urmașii o respectau și o cinsteau.

Dar povestea, pe lângă cuprinsul ei sfătos, are

și valoare literară, prin humorul ei nesilit. Dovadă că și sfântul Părinte a apreciat spiritul și a trecut cu vederea necazul.

Nu e mai puțin adevărat că și observația lui are un temei. Trebuie să păstrăm, dar să și îmbunătățim, să mărim și să dezvoltăm ce moștenim dela înaintași. Și aici ne gândim, evident, și la bunurile materiale, dar în special la cele spirituale.

Normal așa trebuie să fie: copiii să realizeze la timpul lor mai mult decât au făcut părinții; generația nouă să întrecă generația veche.

Cu toate că în felul acesta vom fi supericri înaintașilor, să nu încetăm a prețui mai mult realizările lor, fiindcă față de timpul când au fost efectuate sunt mai de valoare decât ale noastre.

Iată în ce sens trebuie să interpretăm cuvintele unchiului dibaciu la vorbă, că cei dinaintea lui au fost mai demni de cât dânsul.

Cei mici să respecte pe bătrâni, căci totdeauna au ceva de învățat dela dânsii; să cultive amintirea oamenilor mari, care au făptuit pentru noi, ca să ne rămână drept pildă de urmat.

Origina vieții și a Cosmosului

Filosofii și învățații din toate vremurile au căutat să pătrundă misterul prin care Natura a însuflețit prima celulă, să afle adică prin ce mijloace, în lupta dintre întunec și lumină, dintre inițiat și mărginit, s'a produs prima licărire de viață pe pământ.

Și așa, dacă cercetăm originea vieții și a cosmosului din punct de vedere religios, încă de acum 3500 ani, Moisi descriind facerea lumii în Vechiul Testament, arată că în ziua a treia, DUMNEZEU a zis: „Din pământ să răsară ierburi verzi cu sămânță după felul și asemănarea lor și arbori care să producă fructe, a căror sămânță să fie în ei”.

Astfel după Biblie, în ziua treia, după ce apele s'au despărțit de uscat, s'ar fi arătat prima manifestare de viață pe pământ, s'ar fi născut prima celulă vegetală; evident că zilele din Geneză sunt în realitate epoci și Moisi pentru a fi înțeles de mulțime, a întrebuițat în povestirea sa cuvinte obișnuite din vocabularul comun al poporului.

Geologii confirmă această descriere când arată că în epoca primară, într'o atmosferă caldă și umedă, încep a se dezvolta plante uriașe cu dimensiuni înspăimântătoare; o floră imbleșugată, cu o mare risipă de viață vegetală, invadează întreaga suprafață a pământului dela ecuator la poli, din care s'au format mai târziu printr'un proces organic, marele zăcăminte de cărbuni de pământ, pe care Geologii de azi le găsesc până în deșerturile înghețate ale Siberiei.

După Biblie în acest timp, pe întreg globul pământesc era o temperatură omogenă, deoarece soarele și luna deci ziua, noaptea și anotimpurile, au fost făcute mai târziu, deabia în ziua patra; anotimpurile cu diferențele lor de temperatură, au luat naștere după explicarea biblică, după ce Adam și Eva au fost alungați din Raiu, adică din eterna primăvară.

Științific această stare se explică astfel: după faza de incandescență, pământul a început a se

răci și o pătură groasă de vapori ferbinți, începutul oceanelor și al mărilor, învește scoarța subțire condensată a plantei noastre, într-o obscuritate fără margini, căci, deși soarele lucea de multă vreme, razele sale nu puteau pătrunde prin pătura groasă de gaze și vapori care învăluia pământul; în acest întunec și haos, care domnea pretutindeni, răsare prima manifestare de viață, în timp ce treptat cu solidificarea scoarței pământului, atmosfera începe a se curăți, astfel că razele soarelui pot pătrunde din ce în ce mai ușor până la suprafața pământului, întreținând și excitând primele licăriri de viață.

Și în perioada secundară, geologia se apropie de afirmațiile biblice, care spun că DUMNEZEU a zis în ziua cincea: „Apele să scadă, iar jigăniile vil și păsări sburătoare să fie pe pământ sub țaria cerului”.

În adevăr geologia ne artă că în perioada secundară, începe o nouă fază de viață, reptile uriașe sunt regii pământului: mărele jurasice sunt pline de Plesiosaurus lung de 20 metri, și de Ichtyosaurus cu ochiul cât capul de om.

„Să facem pe om după chipul și asemănarea noastră”, iată ce a zis DUMNEZEU în ziua 6-a, văzând că lipsește un șef pentru a domni peste această operă minunată, și care să se sue cu gândirea până la AUTORUL ei. Și ziua 6-a are o fază corespunzătoare în geologie și biologie, ultima creațiune a naturii: omul.

Din cele spuse mai sus, rezultă că dacă se adâncesc frazele atât de clare din Biblie, se constată o armonie perfectă între scrierile din Sf. Carte și între cele descoperite de geologie.

Pentru acei nemulțumiți cu originea dumnezeiască a primei suflări de viață pe pământ, cercetările s'au îndreptat în altă direcție.

În limbajul obișnuit cuvântul de „viață și căldură” sunt sinonime, și în toate limbile se zice „rece ca moartea”.

În adevăr un animal lipsit de viață este rece: frigul sau răceala, pare că ia locul vieții; mai mult accesele de friguri, prevestitoarele oricărei boli, sunt curierii morții.

Și acum în aceeași ordine de idei, dacă se ține seama de faptul, că pentru ca viața să apară în oul fecundat al unei paseri, este nevoie de o acumulare lungă de căldură, ne putem întreba dacă căldura nu se transformă în putere vitală, dacă căldura nu produce direct viața?

Fizica modernă care a creiat teoria mecanică a

căldurei, demonstrând că se poate transforma căldura în forță mecanică și reciproc, ar putea complota minunata sa sinteză, adaugând că această căldură se poate transforma în forță vitală, și atunci marea teorie a conversiunii forțelor, ar găsi o confirmare strălucită, aplicându-se nu numai corpurilor brute, dar și celor cu viață; și la toată urma de ce nu, căci din punct de vedere chimic, ultima perfecțiune a vieții pe pământ, omul, nu este decât o oxinitrocarbură de hidrogen coloidal.

Căldura și viața ar fi manifestarea aceleiași puteri, și cauza vieții ca și cauza forței mecanice, ar fi soarele. încât viața în general și oamenii în particular, n'ar fi decât niște păpuși, a căror mișcare e comandată de firele de aur ale soarelui, și atunci nu numai Japonezii sunt fiii soarelui, ci întreaga suflare de pe pământ este consecința razelor solare.

O altă explicațiune a primei manifestări de viață, ar fi că germeții de viață au putut fi aduși pe pământ, de aeroliții căzuți din alte sfere, din alte lumi, deși la prima vedere, vidul și temperatura foarte joasă a spațiilor interstelare, s'ar opune la acest mijloc de călătorie a unei ființe vii; experiențe mai noi însă au demonstrat că pentru un mare număr de bacterii, deși frigul și vidul suspendă pentru un timp îndelungat funcțiunile vitale, de îndată ce ele sunt puse într'un mediu favorabil, își reiau cu toată vigoarea, facultatea lor germinală.

Și atunci se poate foarte bine ca un microorganism dintr'o lume oarecare, din Sirius spre exemplu, împins de presiunea luminii solare, să se întovărășească cu alte pulberi cosmice, și să fi rătăcit un timp oarecare prin spațiul înghețat dintre stele, în stare de letargie, până într'o zi când a întâlnit planeta noastră.

Dar prin ce mijloace un simplu microorganism, pentru că la un moment dat a găsit un mediu favorabil germinăției sale, poate să dea naștere la varietatea fără margini a formelor vegetale și animale, până la creerul unui Beethoven, Newton sau Pasteur, răspunde teoria transformismului.

Și în această luptă nehotărâtă, în aceste ipoteze mai mult sau mai puțin convingătoare, geniul poetic al lui Eminescu, lăsând uneori la o parte formele sentimentale ale sonetelor sale, cristalizează în scrisoarea I-a, forma haotică primitivă a pământului prin cuvintele dascălului înfrigorat, care la lumina lunii încheindu-și la gât halatul

vechiu, și infundându-și gâtul în guler și bum-
bacul în urechi:

Intr'o clipă-l poartă gândul, îndărăt cu mii de
veacuri,

La început pe când ființă nu era, nici neștiință.

Pe când totul era lipsă de viață și voință,

Când nu s'ascundea nimica, deși tot era ascuns.

Când pătruns de sine însuși, odihnea cel ne-
pătruns,—

Fu prăpastie? Genună? Fu noian întins pe apă?

N'a fost lume pricepută, și nici mîinte s'o
priceapă.

Căci era un întunerec, ca o mare fără rază,
Dar nici de văzut nu fuse, și nici ochiu care
s'o vază.

Umbra celor nefăcute, nu 'ncepuse a se desface,
Și în sine împăcată, stăpânea eterna pace!
Dar deodată un punct se mișcă..., cel întâi și
singur iată-l

Cum din haos face mumă, iar el devine tată,
Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca
boaba spumei,

E stăpânul fără margini, peste marginile lunei.
PAVEL P. PITEA

Două ipoteze ale biologiei umane

DUPĂ ROSTAND

Ar fi foarte de dorit să putem recunoaște imediat oamenii geniali care poate nu ar fi chiar atât de rari cum se crede, dar ce minunat ar fi să putem mări numărul lor! Iată veșnicul vis al omenirii: fabricarea oamenilor mari...

Pentru a putea să ne apropiem câtuși de puțin de realizarea acestui vis trebuie să știm de ce se leagă superioritatea spiritului. Nu ajunge să spunem că ea depinde de condițiile nașterii. Prin faptul că au primit dela început condiții de trai diferite, un om de geniu și un om mediocru diferă organic unul de altul. Se naște întrebarea: care este această diferență organică?

Unii cred că omul superior are un volum mai dezvoltat al creierului, o greutate mai mare a materiei nervoase decât un om mediocru. Această părere este foarte plauzabilă deoarece și creierul omului este mai greu decât cel al maimuței mari. Deasemenea este fapt stabilit că unii oameni mari precum au fost Gauss, Helmholtz, Mendéléieff etc. aveau un creier mai greu decât cel obișnuit. Această regulă nu este însă generală.

S'a mai crezut că geniul se datorește unei hipertrofii a anumitor zone cerebrale. Acest lucru ar explica faptul că nu toți oamenii de geniu au un creier mai greu. Dar nu avem nici aci dovezi destul de hotărîtoare.

În rezumat nici cântarul nici anatomia nici histologia nu au venit să dea o explicație asupra geniului.

Învățăatul Jean Rostand a pus ipoteza că între omul de geniu și între omul mediocru există o diferență de ordin fiziologic.

Ca orișice organ, creierul are nevoie pentru a funcționa, de o anumită cantitate de energie, care este luată din oxidarea substanțelor hidrocarbonate ca: glucoza, acidul lactic etc. El consumă mult oxigen, la fel ca un mușchi care se contractă. Oare forța și calitatea spiritului nu depind ele de cantitatea oxidărilor cerebrale? Știm precis că această cantitate este scăzută în unele turburări mintale, în unele forme de idiotie. Nu putem spune invers că este mărită la un om superior?

Plecând dela acest punct, putem conchide că un creier genial este acel creier, a cărui materie cenușie, consumând mai mult oxigen posedă o mai mare cantitate de energie.

Această activitate respiratorie ar fi proporționată cu calitatea țesutului cerebral (este poate vorba de niște catalizatori celulari) sau depinde de factori de ordin general (prezența hormonilor).

Din acest punct de vedere putem să ne dăm seama că fiziologia și biochimia cerebrală ne vor da mijlocul să influențăm funcționarea creierului.

Acceptând această teză biochimică a geniului, trebuie să credem că orice creier ar fi capabil de o activitate superioară dacă i se dă un catalizator sau un hormon potrivit. Mediocritatea spiritului se va trata deci cum se tratează astăzi diabetul.

Viitorul ne va da poate ca noutate o „insulină a geniului”.

Dacă generația de mâine va beneficia de această „doctrie”, este foarte posibil că va cunoaște și mijloacele de a prelungi viața.

Până în ziua de astăzi progresele combinate ale medicinei, ale chirurgiei și ale igienei au redus

foarte mult mortalitatea prin boli și au ajutat individului să meargă sănătos până la moarte. Totuși dorința veșnică a omului a fost protecția împotriva bătrâneții însăși. La punctul în care au ajuns astăzi științele se poate întrevădea o rezolvare a acestei probleme.

Mulți învățați au arătat că durata vieții ar putea fi lungită printr'o moderație a funcțiilor organice. Totul s'ar petrece ca și când individul ar avea la dispoziția sa un număr limitat de bătaii de inimă. Reducând pe minut aceste bătaii, reducând în general orice consumație de energie, se va putea întârzia moartea.

Pentru a putea ajunge la această reducere, trebuie mai întâi o subalimentație studiată bine și aplicată asupra indivizilor tineri.

Apoi ar fi răcirea. Știm că omul este un animal a cărui temperatură se menține între 36°,5 și 37°. După calculele lui Loeb, durata vieții ar fi dublată dacă am putea scădea în permanență această temperatură cu un grad.

S'au făcut experiențe cu fluturi ai viermilor de mătase care la temperatura obișnuită trăesc 12 zile. De îndată ce temperatura este de 8° în creșterii ei trăesc 40 zile.

Nu putem conchide același lucru și asupra omului? Viitorul apropiat va aduce poate cu sine soluționarea acestei probleme, poate chiar împlinirea celei mai mari dorinți ai omenirii: „tinerete fără de bătrânețe și viață fără de moarte”.

RADU BONACHI

PETROLUL

În ziua de 3 Noembrie, la societatea științifică a elevilor cursului superior, s'a citit lucrarea elevilor Dimitrescu Radu, Bonachi Radu și Litarczek George despre petrol.

În studiul chimic al petrolului, s'a arătat natura hidrocarburilor componente, precum și corpurile cari se extrag din materia primă. Studiul geologic a cuprins problemele originii petrolului, și a zăcămintelor de petrol. Studiul geografic s'a ocupat cu răspândirea pe glob și cu importanța economică a petrolului.

Reproducem din această lucrare, alcătuită după autori specialiști cunoscuți, un fragment care tratează despre originea petrolului și a bitumenurilor naturale.

Originea bitumenurilor naturale.

Nașterea bitumenurilor în natură este condiționată de proprietățile chimice ale carbonului. Acest element deși se găsește relativ în puțină cantitate în scoarță, cam 0,16%, din cauza numărului mare de valențe ce are, anume patru, și din cauza proprietății sale de a se combina cu ușurință atât cu el însuși formând lanțuri sau șiruri ciclice, cât și cu alte elemente, constituie baza substanței organice în care se găsește acumulat în cantități enorme. Din această cauză, carbonul este și corpul fundamental al tuturor rocilor combustibile din scoarță.

Carbonul se găsește și liber în natură ca diamant sau grafit sau ca gaz în aerul atmosferic, combinat cu oxigenul ca oxid și bioxid de carbon sau cu hidrogenul în metan, precum și în unele combinațiuni minerale solide cum este carbonatul de calciu.

Combinațiile carbonului cu oxigenul și cu hidrogenul se găsesc răspândite nu numai în rocile sedimentare, dar și în cele vulcanice. Dintre hidrocarburile (gazoase) genetic legate de rocile eruptive, nu poate apărea decât metasul care se degajă din vulcani în manifestațiunile post-vulcanice sau se evaporă din lavelle topite.

Potonié care a studiat procesul primelor stadii în carbonifiere, a cercetat și pe acela al începutului de bituminizare care are loc în lagunele de concentrare și în mlaștinile și lacurile dulci. El a putut constata că din momentul în care substanța organică moartă a plantelor și animalelor acestor lagune și mlaștini, se depune împreună cu materialul mineral foarte fin pe fundurile lipsite de oxigenul din aer, ea suferă un fel de putrezire anaerobă transformându-se într'un mâl fin negricios, argilos, calcaros sau silicios, după natura mineralului cu care este amestecat.

Acest mâl denumit „sapropel” are un miros neplăcut, și este foarte bogat în materii grase. Din el se degajează metanul atunci când agităm apa bălților.

Sapropelurile, prin stratificare sub presiune și prin întărire, se transformă în sapropelite, roci care sunt în realitate rocile mume, din care s'au născut hidrocarburile tuturor substanțelor bituminoase, deci și a petrolurilor.

Geneza petrolurilor.

Din chiar faptul existenței substanțelor bituminoase în legătură atât cu fenomenele vulcanice cât și cu transformările suferite de substanțele organice, și ipotezele făurite pentru explicarea originii petrolului s'au grupat încă dela început în două mari categorii: anorganice și organice.

I) Ipotezele anorganice sau minerale, sunt susținute în genere de chimiști și de mineralogi. Și ele se despart în două grupe: cea chimică și cea vulcanică.

a) Grupa chimică, cea mai veche, este aceea care leagă geneza hidrocarburilor petrolului cu anumite combinații pur chimice care s'ar fi petrecut în interiorul scoarței globului.

Astfel în 1866, Berthelot, trecând la temperaturi ridicate bioxidul de carbon peste metale alcaline, în prezența unor vapori de apă, a obținut prin hidrogenare niște hidrocarburi asemănătoare cu acelea ale petrolului.

Mai târziu Mendelejeff, plecând dela experiențele lui Berthelot, leagă nașterea petrolului de acțiunea de hidrogenare a vaporilor de apă asupra carburilor metalice, ambele presupuse ca existente în părțile interne ale scoarței.

Această hidrogenare ar fi dat acetilena care la rândul ei prin polimerizare ar fi dat naștere tuturor hidrocarburilor existente în petrol, cunoscându-se pe cale experimentală că trei molecule de acetilenă dau benzenul (C_6H_6). Tot pe cale experimentală s'a putut hidrogena oxidul și bioxidul de carbon, și chiar și carbonul, obținându-se astfel pe cale sintetică hidrocarburile petrolului. Deoarece atât carbonul cât și combinațiile sale cu oxigenul, precum și apa necesară hidrogenării, sunt destul de răspândite în scoarță, ipoteza chimică a originii petrolului a fost destul de întărită.

b) Grupa vulcanică. Mai mulți oameni de știință bazează pe existența unor hidrocarburi, cum este metanul, în fumarolele și rocele vulcanice, au emis ipoteza că petrolurile nu ar fi decât acumulări și polimerizări de hidrocarburi vulcanice.

II) Ipotezele organice sunt însă admise astăzi de majoritatea savanților. Ele găsesc un sprijin nu numai în faptul că în genere zăcămintele de petrol sunt în legătură cu formațiile sedimentare foarte

bogate în resturi de organisme dar și prin experiențele făcute în laborator. Astfel la anul 1888, Engler și Hoffer, distilând în vase închise la presiuni mari de 20—21 atm. și la temperaturi ridicate, de 360—420°C. untura de pește, ca și alte grăsimi animale și vegetale, ajung să obțină aproape toate hidrocarburile de petrol, dând astfel o bază experimentală ipotezelor emise de geologi.

Este foarte interesant de remarcat că toate hidrocarburile obținute din substanțe organice sunt optic active, dextrogire, ca și cele din petrolurile naturale, pe când cele obținute din substanțe minerale nu au această proprietate, caracteristică numai materiilor produse de viață, fie animale (colesterina), fie vegetale (fitosterina). De altfel și prezența unor produși azotoși, sulfuroși, a unor derivate ale clorofilei și a hormonilor în petroluri, întăresc pe zi ce trece ipoteza originii organice.

Compoziția petrolurilor.

Dintre toate seriile de hidrocarburi, următoarele intră în alcătuirea petrolului: seria formenică (în petrolurile californiene, galițiene, românești); grupa olefinică (puțin importantă, în petrolul canadian); grupa naftenică (în petrolurile cauziene și californiene); seria aromatică (în proporții variate în toate petrolurile, dar în special în cele din Borneo, în proporție de 40%).

Putem împărți petrolurile astfel, după hidrocarburile cari le compun.

- 1) formenice: cele românești din meoțian.
- 2) naftenice: cele mai multe rusești și unele americane.
- 3) aromatice: cele din Borneo.
- 4) formeno-naftenice: unele cauziene.
- 5) formeno-nafteno-aromatice: cele californiene și unele românești din dacian.
- 6) nafteno-aromatice: unele cauziene și unele românești, neparafinoase și bogate în asfalt. (Moreni).

Petrolul brut conține și alte corpuri în afară de hidrocarburi: N, H, S, H^2S , CO, CO^2 , apă iodurată, heliu în unele petroluri americane în proporție de 2—7%, de unde se și extrage; se mai găsesc și substanțe azotoase, sulfuroase, fosforate; substanțe heterociclice ce conțin azot, numite porfirine, cum și substanțe hormonale, bineînțeles în foarte mică cantitate. Unele din aceste corpuri sunt fără importanță mare pentru calitatea comercială a petrolului, altele însă, ca sulful și hidrogenul sulfurat micșorează calitatea în raport cu proporția lor.

Din descoperirile lui Pasteur

(Vacinul antirabic)

Încă din copilăria sa, Pasteur fusese adânc impresionat de efectele turbării. Într-o zi trecând prin fața atelierului de potcovărie din satul său, văzu acolo adunată o mare mulțime de oameni. Apropiindu-se, micul Pasteur, căci avea numai nouă ani, auzi sfârâitul unui fier roșu cu care potcovarul ardea rana unui consătean de al său ce fusese mușcat de un lup turbat. Pasteur nu putu suporta această scenă și fugi acasă. În aceea zi se născu în mîntea lui întrebarea: „Care este cauza turbării unui câine și de ce mor toți acei ce sunt mușcați de un animal turbat?”

Întrebarea aceasta și scena din potcovărie îl urmăresc toată viața și-i dau lui Pasteur puterea să întreprindă la vârsta de 60 de ani, după ce lucrase atîta și făcuse atîtea mari descoperiri, căutarea cauzei turbării și în special vindecarea sau prevenirea ei.

Încă în timpul studiilor sale asupra bacilului Dălacului, începu Pasteur să caute cauza turbării. Prin periclitarea propriei vieți, scotea din gura câinilor turbați saliva otrăvitoare și o analiza la microscop, fără să poată găsi însă nimic. Deabea în anul 1882 se hotărî el să înceapă studiul mai aprofundat al problemei turbării.

În acest scop își procură o întreagă armată de șoareci, cobai, iepuri, câini și chiar maimuțe.

Își începu experiențele prin inocularea salivei unui câine turbat în cobai și iepuri. Din 6 iepuri inoculați nu se îmbolnăvesc decât 2 iar din 4 câini, pe care-i pusese într-o cușcă cu unul turbat și care toți suferiseră mușcături, nu se îmbolnăvesc decât tot 2. Fenomenul se prezenta după cum vedem foarte neregulat și unde nu sunt legi nu este știință. Turbarea era deci un lucru foarte anevoie de studiat.

Mîntea născocitoare a lui Pasteur găsește însă soluția și aci: „Ce ar fi dacă aș utiliza ca mediu de cultură al invizibilului germen al turbării chiar creierul viu al unui animal, își zise el, de vreme ce lucru cert este că turbarea atacă centrii nervoși, fapt ce ne este arătat de hidrofobia caracteristică celor atinși de turbare”.

„Dar cum să introduc germenul în creierul animalului fără să--i cauzez moartea?”

Roux, prețiosul său colaborator, îi arată cum el poate face o gaură în craniul unui câine fără să-l provoace acestuia suferințe prea mari și fără să-i

atingă creierul, prin procedeul numit trepanație. Pasteur însă, care nu era medic ci chimist, nici nu vrea să audă de această „metodă barbară”.

Și astfel prin mila sa de animale Pasteur era să abandoneze singurul drum ce l-ar fi putut duce la soluționarea problemei și la salvarea atîtor vieți.

Cel care duce mai departe experiența cu toate că acest lucru îi fusese interzis de Pasteur, este Emil Roux. Într-o zi pe când Pasteur era dus la o reuniune științifică, Roux ia un câine sănătos, îl adoarme cu cloroform și găurindu-i craniul îi introduce în creier o mică cantitate dintr'un creier al unui câine mort de turbare.

A doua zi îi spune lui Pasteur de acest lucru și-i arată și câinele care nu se resimțea deloc în urma operației. Deabea acum înțelese Pasteur valoarea acțiunii lui Roux.

În două săptămâni, câinele începu să arate caracteristicele simptome ale turbării și în scurt timp muri. Creierul său se dovedise a fi un excelent mediu de cultură pentru acești germeni ai turbării ce nu puteau fi văzuți nici cu cel mai puternic microscop dar care acum puteau fi crescuți în culturi curate.

Odată obținute aceste culturi curate, Pasteur începu cercetările pentru a găsi un drum prin care să micșoreze virulența acestor germeni, putându-i astfel transforma în vaccinuri în stare să imunizeze, adică să facă pe omul sau pe animalul vaccinat să nu mai primească boala.

Mult timp toate aceste încercări au rămas fără rezultat. Toți câinii injectați cu vaccinurile făcute mureau. Virulența germenilor nu scăzuse cît puțin.

Dar Pasteur nu se descurajează, el continuă experiențele sale cu toate că o lume întreagă împreună chiar cu Roux și Chamberlaud, colaboratorii săi, o socoteau nebunie. Dar Pasteur a avut dreptate să persevereze, într-o zi unul din câinii ce fusese injectat cu vaccin nu muri în urma turbării ce o căpătase, ci se însănătoși complect. Peste câteva săptămâni, pentru a se vedea dacă acum este imun i se injectează în creier o mare cantitate de creier al unui iepure mort de turbare, creier ce conținea deci un mare număr de germeni virulenți. Dar câinele nu prezintă nici un simptom nici la 2 săptămâni, nici la o lună dela injecție, el ră-

mâne sănătos fapt ce denotă că după prima injecție devenise imun.

Dar acesta era un caz izolat, întrebarea era cum să atenuezi germeul așa fel în cât să fii sigur că introdus în corpul unui animal îi va da imunitatea fiindu-i totodată inofensiv.

Pentru soluționarea acestei probleme mintea lui Pasteur găsește sute de soluții, ce sunt pe rând încercate. După un șir nesfârșit de experiențe el găsește în fine metoda de a imuniza fără nici un pericol orice animal. Experiența care-l duce la acest fericit rezultat este destul de curioasă și denotă un spirit inventiv unic.

Pasteur ia măduva spinării unor iepuri morți de turbare, o macină transformând-o într'un fel de pastă pe care o lasă să se usuce 14 zile și o injectează apoi în creierul unor câini sănătoși. Aceștia nu arată absolut niciun simptom de boală, germenii fuseseră deci destul atenuați, nu mai aveau puterea să îmbolnăvească câinele.

Văzând aceasta Pasteur ia alt șir de câini și le injectează: în prima zi un vaccin făcut din măduvă de iepure ce stătuse 14 zile la uscat, în a doua zi din măduvă ce nu stătuse decât 13 zile și succesiv în fiecare zi câte un vaccin cu o zi mai proaspăt, până ce în ziua a 14-a ajunge să injecteze măduvă curată deci cu germenii complect neatenuați.

Dar după o lună câinii erant tot atât de sănătoși cași în prima zi. Veni acum ziua în care trebuia să se facă ultima experiență și cea hotăritoare. Roux ia 4 câini, 2 vaccinați și 2 nevaccinați și le injectează în creier o mare cantitate de germeni virulenți. După o lună Pasteur știa că munca sa nu fusese zadarnică, cei doi câini nevaccinați muriseră în timp ce ceilalți doi nu prezentau nici cel mai mic semn de boală.

Dar până acum vaccinul nu fusese încercat de-

cât pe câini, va avea el asupra omului același efect? Pasteur nu avea însă curajul să-l încerce pe oameni neputând cunoaște urmările. Se gândea la un moment dat să-și injecteze și el și vaccinul, când într'o dîmineață veni la el o femeie ce ținea de mână un copil ce fusese mușcat în nenumărate locuri de către un câine turbat. Indemnat de doctorii care-i spuneau că dacă nu intervine copilul este sigur pierdut, Pasteur începe să-i facă cele 14 injecții de vaccin și într'adevăr copilul nu numai că nu se resimte deloc dar scapă și de grozava boală ce-l amenință.

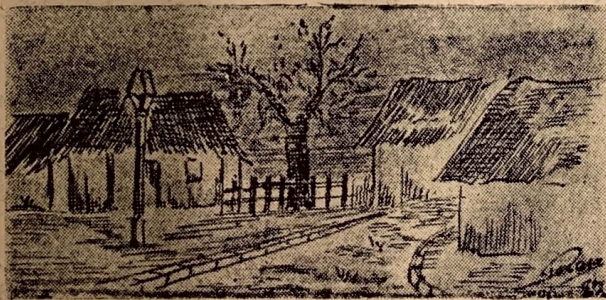
Vestea despre vindecarea aceasta se răspândi în toată lumea cu iuțea fulgerului. Din toate părțile lumii veneau oameni mușcați de câini turbați să găsească vindecare. Roux și Chamberland lucrau zi și noapte ca niște sclavi la vaccinarea acelora ce veneau plini de speranță să-și salveze viața.

Într'o zi veniră din Rusia 19 țărani mușcați de un lup turbat. Cu toate că fuseseră mușcați de aproape trei săptămâni, 16 dintre ei scăpaseră cu viață.

În urma acestui fapt Țarul îl decorează pe Pasteur cu „Crucea Sf. Ana” și subscrie 100.000 de franci pentru construirea noului institut. Exemplul dat, toate personalitățile de vază din omenirea întreagă donează sume imense pentru construirea de laboratoare și pentru înzestrarea lor. Institutul Pasteur se construiește și este înzestrat cu tot necesarul. Opera lui Pasteur însă e terminată.

Marele savant nu mai are energia necesară întreprinderii de noi cercetări, puterea sa de muncă fiind cheltuită de veșnica tensiune și așteptare în care a trăit toată viața. El moare în plin triumf în anul 1895 la Villeneuve nu departe de Paris.

GH. LITARCZEK

COLȚUL CELOR MICI

PATRIA MEA

Te iubesc Patrie sfântă, căci aici am văzut pentru prima oară lumina zilei. Aci trăesc părinții și aici se află mormintele moșilor și strămoșilor mei.

Îți iubesc, Patrie scumpă, munții tăi înalți și plini de bogăție, râurile tale cristaline și cerul tău veșnic senin.

Ce bogate sunt câmpiile și cum strălucesc în soare holdele aurii! Dușmanii toți poftesc la bogățiile tale. Viteji sunt feciorii tăi și-ți vor apăra cu sângele lor scump, pământul tău drag.

Deși sunt copil, îți jur, Patrie iubită că voi ști să-mi fac și eu datoria la rândul meu, te voi ajuta cu mintea, cu brațele și-mi voi da chiar viața pentru a alunga norii negrii din calea ta.

RADU D. TEODORESCU
cl. I B.

O ZI DE VARĂ

E liniște! Soarele arzător aruncă sulfiți de foc, peste toată suflarea ogrăzii.

Pomii încărcăți de fructe, te îmbie darnic cu crengile plecate.

Brazii falnici își înalță vârful către cerul de un albastru fermecător.

Orătăniile curții s'au pitulat la umbră, sub toate cotloanele și coșarele.

Ici, vezi pe Moțata cum se scaldă în praf, dincolo, curcanul îngâmfat se rotește cu coada ca un evantai, mai departe, doi cocoșei au încins o luptă aprigă, din care nici unul nu vrea să iasă învins...

Deodată, la un strigăt al cocoșului cel bătrân nu se mai vede picior de pasăre. Au dispărut ca prin farmec!

Un uliu flămând se rotește în cercuri largi pândind prada, dar după puțin timp pleacă, văzând că aici nu-i merge bine.

Timpul, trece încet,

Soarele începe să se lase peste dealurile brazdate de lanuri de grâu și porumb, lăsând în urma lui o mare de lumină argintie.

Totul pare obosit și se pregătește de odihnă.

E seară.

De după deal se ivește luna, care parcă zâmbește întregii naturi, ce îmbracă mantaua neagră a nopții.

FOCȘENEANU MIHAI

Clasa I A.

AȘ VREA SĂ FIU AVIATOR

Când văd pe cer aeroplan

Și sbor de albe parașute,

Aș vrea — ca'n basme nădrăvane —

Cât Făt-Frumos să cresc de iute!

Și într'o lună să fiu mare,

S'ajung aviator cu faimă,

In aer eu să fiu mai tare,

Iar dușmanul, prins de spaimă,

In nori să-și caute scăpare

De mine, șoim ca nimeni altul...

Cu'n avion de vânătoare,

Să mă arunc din tot înaltul

Spre avioanele dușmane

Și rând pe rând să le dobor,

Nici când vrășmașe aeroplan

Hotarul să mai trecă'n zbor.

Aș vrea, de-o vrea și Domnul Sfântul

S'ajung curând aviator,

Să-mi apăr țara și pământul

De ori și ce cotropitor.

SORIN BĂRZOTESCU

Clasa I A.

B U N I C A

Cu câtă bucurie îmi reamintesc de jucăriile din copilărie și de jocurile mele, dar mai presus de toate îmi reapare adeseori în față, făptura bunicuței mele, care m'a purtat în brațe când eram mic, mi-a povestit lucruri frumoase și m'a învățat însemnătatea cetăților și locurilor istorice.

Parc'o văd: frumoasă și cu părul albit de vreme. Multe lucruri duioase mă leagă de dânsa. Îmi reamintesc cu câtă dragoste mă însoțea toamna la începutul anului școlar, până sus în Cetate, pe un drum anevoios pentru dânsa. Cu câtă nerăbdare aștepta ora înapoierii mele dela școală! Câtă bucurje simțea dânsa când vedea că pleacă mămică la birou și poate să mă ajute le lecții!

Zilele treceau repede și venind vacanța de Crăciun mă ducea dimineața la patinaj, unde mă supraveghea, iar seara, acasă, alături de patul meu îmi povestea basme cu zâne, feți-frumoși și balauri cu 99 de capete.

Niciodată bunicij nu-i părea mai rău decât atunci când, la venirea primăverii, ea pleca în parc cu verișorii mei mai mici, cari nu erau încă la școală, iar eu rămâneam să-mi fac lecțiile.

De abia aștepta Duminicile și sărbătorile când mergeam la biserică unde ascultam Sf. Liturghie.

Iar acum, departe de dânsa, locurile îmi par mai goale, căci nimeni n'ar putea ține locul iubitei mele bunici.

MARIUS STĂNOIU

Clasa I B.

O ZI DE TOAMNĂ

Plouă! Picături mari răpăe în geam, acum mai repede, acum mai încet, infuriate, ca o tobă. Cerul este cenușiu și parcă îți dă o înfristare ce nu poate fi descrisă.

„Azi a plouat mult, a bătut vântul,

„Și ploaia în picături mari, a sărutat pământul.

Nu mai am chef de joacă, mă simt abătut, gânduri negre îmi trec prin minte ca niște nori de furtună și nu mai leg ideile una de alta.

Nu-mi place toamna, cu strada plină de băltoace, cu zilele din ce în ce mai scurte, fără soare, mohorite. Unora le place această stare; stau ore întregi și visează, privind în înfrinț, în gol. Mie nu-mi place; îmi plac diminețile cu soare, când iarba de un verde ce încântă, strălucește cu miile de picături de rouă proaspătă.

Atunci ies din casă și alerg, respirând din adâncul plămânilor, parcă fericit că Dumnezeu mi-a dat viață. Îmi plac și zilele din preajma sărbătorilor Crăciunului, când ninge cu fulgi albi, strălucitori și mari.

Dela fereastra mea privesc la frunzele ce cad lovite de ploaie, formând un covor de aramă.

O frunză răsleață se încapățânează să rămână pe creangă, dar ploaia, nemiloasă, o smulge și pe ea și frunza cade legănându-se tristă până jos.

„Azi a plouat mult, a bătut vântul.

„Și ploaia, în picături mari, a sărutat pământul”.

DUMITRESCU Z. LUCIAN-PAUL

Cl. II-a A.

N. B. — Versurile sunt din poezia „Pământ” de Alexandru Bibescu.

C R O N I C I

CRONICA DRAMATICĂ

Teatrul Național: „VIFORUL”

DRAMĂ ISTORICĂ IN 3 ACTE DE BARBU DELAVRANCEA

Teatrul Național și-a deschis stagiunea prezentând „Viforul”, cea de a doua piesă din „Trilogia Moldovei”, continuând astfel seria lucrărilor dramatice istorice ale lui Barbu Delavrancea, începută anul trecut prin „Apus de soare”.

„Viforul” a fost desigur, în intenția autorului, antiteza cu „Apus de soare”. Personajul mijlocitor este Oana, care prin povestirile ei, dă puțința unei comparații între Ștefan și Ștefăniță.

Dacă în „Apus de soare” ni se înfățișa vitejia, energia sufletească, blândețea și măreția figurii lui Ștefan cel Mare, „Viforul” aduce pe scenă ticăloșia, neastâmpărul, vioiciunea și cruzimea lui Ștefăniță. Și Ștefan se arăta crud — omorul Paharnicului Ulea — dar o făcea spre binele Țării și nicidecum necugetat, dintr’o beție de sânge, caracteristică lui Ștefăniță, ajuns să ucidă fără motiv temeinic pe Cătălin, soțul mătușii sale Oana și fiul sfătuitorului și bătrânului Hatman Luca Arbore care domnise în locul lui până la împlinirea vârstei de treisprezece ani.

Dacă în prima piesă boierii sunt răi, clevetitori, în cea de a doua, ei nu se gândesc decât la binele Țării și Domnului lor.

Ștefăniță e un om fără scrupule, ambițios, cinic, afemeiat, bețiv, răz bunător.

Toată acțiunea se deapănă în jurul conflictului dintre Domn și Boieri, care vor să încheie un tratat de alianță cu Sigismund, regele Poloniei.

Ștefăniță vrea să intre în Polonia nu pentru binele Moldovei, ci din răzbunare fiindcă Sigismund nu-i dăduse de soție pe fiica lui.

Ștefăniță — ...pe-a cărui față i-am cerut-o în căsătorie eu, și „cel mai iubit prieten al lor” a rămas cu buza umflată, cântând la lună, „cotoiul fără nădejde și ciacăra nepăsătoare”.

Deși împotriva Poloniei, Ștefăniță aduce în palat pe poloneza Irma, travestind-o în bărbat, ceea ce face să crească mai mult amărăciunea și ura doamnei Tana, soția lui, ură care duce la otrăvirea Domnitorului, în ultimul act.

Omorirea lui Cătălin conduce acțiunea spre des-

nodământ. Incolțit de Doamna Tana, Luca Arbore și Oana, care par să-i ceară socoteală, Ștefăniță plăsmuește o scrisoare, care să compromită pe Arbore și să-l poată astfel osândi.

Moartea lui Arbore nu mulțumește pe crutul Domn. Ucide și pe copiii lui, Nichita și Toader, pe Vornicul Cărăbăț și pe ceilalți boieri care-l înfruntau, asistând dela fereastra palatului, cu o sadică plăcere, la executarea lor.

Seria omorurilor începută, autorul conduce apoi acțiunea până la ostrăvirea lui Ștefăniță însăși de către Doamna Tana.

LOGOF. BALOS — Cine l-a otrăvit?

DOAMNA TANA — Eu... am scăpat Moldova!

Piesa, cu vădite influențe shakespeariene, aduce în scenă omoruri numeroase, figuri mărețe cum sunt Luca Arbore, Vornicul Cărăbăț, personaje cu un umor aproximativ — Mogârdici, — femei nebune — Oana.

Doă personaje n’au ce căuta în opera lui Delavrancea: bețivul Mogârdici, care nu aduce nimic în tot cursul acțiunii și Oana care face figurație pur și simplu, aducând doar, după cum spuneam la început, prin povestirile ei, puțința unei comparații între Ștefan și Ștefăniță.

Direcția de scenă a d-lui Victor Bumbesci cu excepția neorânduitelor mișcări ale figuranților — a imprimat spectacolului acea vioiciune caracteristică lui Ștefăniță, personajul predominant; directorul de scenă are meritul de a fi ales un ansamblu tânăr și omogen.

Pe crutul Domn l-a intrupat d. Alex. Critico, interpretul de acum 15 ani al aceluiaș rol. D-sa a știut să dea acea notă caracteristică personajului — neastâmpărul demonic — care-l stăpânește din prima până în ultima clipă.

D. H. Polizu a fost un Arbore în liniile trasate de autor. În interpretarea d-sale, Hatmanul și Portarul Sucevei a avut un suflu de emoție umană care a impresionat.

În acelaș rol — într’un ciclu de spectacole — a apărut d. Aurel Ghițescu, societar al Teatrului Na-

țional din Iași. Ajutat de un fizic corespunzător rolului, cu o voce și un accent de adevărat boer moldovean, d. Aurel Ghițescu a avut în Luca Arbore și grandoarea omului care și-a condus Țara în timpul copilăriei Domnitorului.

D-na Aglae Metaxa Enescu a avut distincția necesară și o splendidă ținută scenică, adecvată teatrului clasic.

Trebuie în special subliniată interpretarea d-neilor Sorana Topa (Oana), Elena Galaction (Contele Irmski), și a d-ilor C. Antoniu (Mogârdici), P. Dem. Dragoman (Vornicul Cărabă) și C. Neacșu (Tugulea Moghilă).

Frumoase decorurile d-lui Traian Cornescu.

VALERIU N. SÂNDULESCU

CRONICA MUZICALĂ:

Am remarcat cu deosebită plăcere un bogat sezon muzical în toamna aceasta. Este îmbucurător că în timpurile grele în cari trăim, publicul nostru își găsește o plăcută recreare în sălile de concert, și trecând peste toate dificultățile, a garderobel, a camuflajului, și a mijloacelor reduse de transport la întoarcere, dar mai ales a biletelor scumpe, vine cu orice preț să asculte muzică bună și adevărată. E o fericire că adepții în număr tot mai mare ai „muzicii sincopate și ritmate” n’au umplut încă lumea cu ideile lor, smintind cu totul oamenii în toată firea și puținii tineri amatori de muzică clasică.

Filarmonica și-a dat toate silințele pentru a încălțui programe cât mai reușite, impresarii marilor soliști de a organiza recitale cât mai variate și complete, iar alte asociații tinere de muzică simfonică de a debuta cu succes. Și au reușit cu toții să-și atragă pe deplin meritele elogii, laude și aplauze.

Un singur lucru ar trebui remediat pe cât posibil: spectatorii să fie mai punctuali, iar cei cari întâlzie, să aștepte; și în timpul audii, sau a scurtelor pauze dintre părțile componente ale unei bucăți simfonice, să-și reție cât mai mult manifestările exterioare ale gripei, extrem de supărătoare într’o sală cu acustică, unde vîi s’ascultă muzică. Cât despre snobii — mai ales cucoanele cari vin să-și arate toaletele — cari au luat mereu parte în număr mare, n’avem a ne plînge, căci nu ne-au turburat.

Am remarcat în a doua jumătate a lunii Octombrie, neobișnuit de lungă ședere în Capitală a marelui pianist german Wilhelm Kempff, care a dat pe lângă un recital și câteva concerte pentru pian de Beethoven, în ordinea cronologică.

Kempff este fără îndoială un mare pianist. Asta totuși nu exclude mici greșeli sau mai bine

zis lipsuri de fond sau formă. Mimica și elocvența ținutei sale, fața luminată, destinsă, cu privirea limpede, îți dau impresia că e transportat, că trăește o revelație. Dar câteodată stilul interpretării sale abundă în detalii strict personale. E un adept al modernismului în exprimare și nu totdeauna felul acesta de a cânta se potrivește cu concepția compozitorului. Măinile sale alunecă pe clape cu ușurință, sonor, expresiv, dar atacurilor sale le lipsește amploarea, cu toată vigoarea ce-o pune în joc. Totuși valoarea sa e necontestată. Tot ce a interpretat a fost la înălțime.

Marele violonist german de renume european, Georg Kulenkampff, ne-a vizitat și în anul acesta, la începutul lunii Noembrie. Am ascultat de data aceasta pe lângă tradiționalul recital care a culminat în Sonata Kreutzer, cele mai cunoscute concerte pentru vioară și orchestră de Mozart, Brahms și Beethoven de câte două ori și cel de Dvorák odată. Rămânând același artist sobru și elegant la înfățișare, meticulos și pedant în interpretarea fără greșală, sonoră și plăcută, a avut însă o lipsă: căldura în exprimare și expresia mai personală în joc. A stârnit admirația în auditoriu, dar n’a electrizat sala. Și e păcat. Marii cântăreți instrumentiști trebuie să pună pasiune în interpretările lor. Altfel nu plac.

Remarcăm deasemeni cele 3 recitale și concertul pentru pian și orchestră dat în cadrul Filarmonice, de către vestitul pianist german, Walter Gieseking. Sensibilitatea sa muzicală de o finețe și gingășie deosebite, expresivitatea bogată și puternică, dezvoltarea amplă a temelor cântate „touché”-ul clasic, corect, plin de farmec și căldură, într’un cuvânt stilul perfect, complex în calitate, just și emotiv, a impresionat mult.

Deasemeni la începutul lunii Octombrie și acum de curând, au cântat cu Filarmonica și au

dat câte un recital, doi tineri violonceliști: spaniolul Antonio Janigro și germanul Ludwig Hoelscher. Amândoi talentați, punând multă căldură și expresie, fără să abuzeze de efecte de stil, au interpretat corect, primul concertul pentru violoncel și orchestră de Dvorák și al doilea pe cel de Haydn.

Dintre soliștii români, remarcăm tot în cadrul Filarmoniceii, pe tânărul element de mare viitor, D-na Victoria Milicescu Schmiedingen, care a cântat cu convingere, pasiune și expresie Burleska pentru pian și orchestră de Strauss și „touché”-ul puternic, bine conturat, cu multă putere de exprimare, denotând aceeași rutină și același talent cu care ne-a obișnuit întotdeauna D-na Silvia Serbescu, pe care am auzit-o interpretând la pian, variațiunile pe o temă de Paganini de Rachmaninow.

La pupitrul Filarmoniceii n'am văzut anul acesta decât pe maestrii George Enescu și George Georgescu, sub a căror baghetă Filarmonica a mers admirabil. Nu știm care e cauza excluderii celorlalți dirijori români dela pupitru. Sunt mulți cari ar merita această cinste, chiar dacă nu se ridică la înălțimea primelor două baghete românești. Intre altele deosebim din repertoriul Filarmoniceii executat până acum: concerte brandenburgiene de Bach, trei Simfonii în Do major, de Schubert, Schumann și M. Jora, Simfonia Patetică de Tchaikowsky, Simfonia Alpilor de Strauss, Simfonia VII de Beethoven, și bucăți de Albeniz, Debussy și Mussorgsky, cum și compoziții de Enacovici și Negrea, denotând mult talent.

La începutul sezonului am remarcat cele două concerte ale Filarmoniceii din Berlin, date sub conducerea D-lui Hermann Abendroth și a maestrului George Georgescu. Programul a cuprins între altele o Simfonie de Brahms, Simfonia V de Beethoven, Invitația la vals de Weber și alte câteva bucăți dintre cari desprindem Rapsodia Română de George Enescu, magistral jucată. Justețea, muzicalitatea, amploarea, expresivitatea, iată câteva din calitățile principale ale celei mai renumite orchestre Filarmonice din Europa.

La Dalles, violonistul Sandu Albu, a interpretat o serie de trei sonate și o compoziție, toate ale marelui nostru compozitor George Enescu, cu multă înțelegere, expresie și căldură.

Un concert religios cu concursul Filarmoniceii condusă de maestrul George Enescu, a corului „Bach” din Brașov, și a unui quartet vocal din

cântăreți bine cunoscuți, a executat Te-Deumul de A. Bruckner, un concerto grosso de Haendel, la orgă F. Heitmann și un concert brandenburgian. Intr'un spirit adecuat programului, muzica aceasta amplă, mistică, impresionantă, a avut un deosebit succes.

Trecând la Opera Română, titlu pompos acordat mai degrabă ironic, modestului teatru Regina Maria, care din nici un punct de vedere și nici pe departe nu-și poate merita acest titlu, vom reaminti pe lângă spectacole, chestiuni de cari spectatori curajoși ce se încumetă să încerce să asculte muzică, se plâng mereu; le știm cu toții: tramwayul, acustica, hainele, căldura, inghesuiala și spectatori cari niciodată nu sunt la timp, dat fiind ora la care începe spectacolul.

Am auzit un singur cântăreț străin, în Carmen-Tosca și Aida: Helge Rosswaenge. O voce puternică, sonoră, cu timbru și rezonanță, din școala germană, cu o cultură muzicală deosebită, cu flutură și prestanță scenică. Prea corect și rece, multumit în granițele partiturii, a plăcut fără să impresioneze. I-au lipsit căldura, convingerea, pasiunea și jocul de scenă febril și expresiv, caracteristic cântăreților italieni.

Am asistat doar la două premiere: Papură-Împărat de Lucian Theodosiu, o feerie legendară cu subiectul luat din V. Alecsandri și muzica cu leit-motive tratate după procedeele wagnerian, — caracter deosebit, — după subiecte populare românești, pe cari le întâlnim în melodiile și recitativele bogate. Spiritul întregii opere e liric, mai mult decât dramatic dar mai întâi de toate decorativ.

Freischütz de Carl Maria von Weber, într'o distribuție bună, orchestra pusă la punct sub bagheta maestrului Ionel Perlea, cu decoruri noi și interesante, populara opera germană a plăcut.

Mai remarcăm turneul Operii cu „Carmen”, în rolurile principale cu Maria Moreanu și Emil Marinescu, cei mai buni interpreți ai acestei opere la noi.

Incolo repertoriul obișnuit al Operei, continuă în fiecare seară, cu distribuții noi din când în când, deschizând astfel drum elementelor tinere și talentate ce se afirmă.

*

Anul acesta Maestrul C. Palade, n'a avut încă prilejul să se afirme ca deobicei, conducând corul, deoarece nici o serbare n'a avut încă loc. Pentru Serbarea Patronului Liceului al cărei program

muzical se pregătește intens. Îi dorim însă tot succesul pe care-l merită, ca o răsplată a muncii ce-o depune pentru a prezenta totdeauna corul liceului, într'un stadiu perfect de bine pus la punct, și ca disciplină, și ca muzicalitate.

Foștii săi elevi îi aduc pe această cale un omagiu, celui ce le-a fost Profesor, asigurându-l de tot regretul lor, că nu mai pot lua parte decât ca spectatori, la încununarea meritelor Domniei-Sale.

C. MELINTE

CRONICA PLASTICĂ

Salonul oficial de Toamnă

Ca de obicei a avut loc și anul acesta în sălile Fundației Dalles vernisajul Salonului Oficial de Toamnă. Expun lucrările lor peste o sută de pictori. Expoziția cuprinde numai desene, gravuri, și afișe.

Dintre lucrările artiștilor exponenți remarcăm:

Lucia Demetriad Bălăcescu are lucrări interesante, nu numai atunci când ne mărginim la coloritul sprinten, căci la d-sa desenul simplu și spontan este acela care îndrumă tonurile în culori. Ne farmecă simplitatea și putem spune că este o pictoriță de o delicată sensibilitate în tot ceea ce expune dar mai ales în acele desene intitulate „Desen colorat pentru Baudelaire”.

Un pictor de necontestată valoare este *Dimitrie Berea* cu mult bun simț și clar viziune. Dintre desenele sale se relevă portretul maestrului *George Enescu* din câteva linii fericit împerechiate.

Eugen Drăguțescu tânărul și talentatul artist întors de curând din Italia este un desenator subtil și un bun observator și cunoscător al sufletului omenesc. În *Eugen Drăguțescu* recunoaștem artistul stăpân pe mijloacele sale, sigur pe trăsătură, și care se încumetă să-și pună înaintea piedici serioase, atitudini riscante, care la cea mai mică neiscusință ar cădea în trivial. Din lucrările expuse remarcăm „*Giorgio de Chirico*”.

Coca Farago expune o serie de desene intitulate „*Alb și Negru*”, și în care ceea ce redă este stilizat la maximum. Dar după cum în arta literară sentimentele superioare nu pot fi exteori-zate decât în stilul cel mai simplu, fără amploare și înflorituri, și în plastică, câteva linii măestrit îmbinate îți pot trezi cele mai variate game de senzații. Pictură modernistă? Da! dar ideea de bază e clasică, lucrurile sunt înfățișate așa cum sunt în esența lor, doar interpretarea este deosebită și originală și prin aceasta stilul său este un stil original. Fără a fi adepti ai modernismului, totuși trebuie

să-i recunoaștem personalitatea artistică care închide în ea finețe, sensibilitate și mai ales atâta putere de stilizare a subiectului până la geometria simplistă a liniei și a punctului.

Aurel Jiquidi poate fi numit pe drept cuvânt caricaturist, în adevăratul înțeles al cuvântului, căci prin caricatură nu mai trebuie să înțelegem desenul și pictura ușoară spirituală care umple azi toate ziarele și revistele. Domnul *Jiquide* a ridicat caricatura mai presus de gluma ușoară, a urcat-o până la rangul de satiră socială. Desenele Domnului *Jiquide* sunt prin excelență sociale și privind prin ochelarii diformați ai caricaturistului d-sa a imortalizat pe hârtie prin câteva linii și culori, măestrit împerechiate ridicolul societății. De aceea domnul *Jiquidi* nu e un poet al culorilor. E un poet realist, uneori chiar brutal! Colorile d-sale sunt șterse, spălăcite, murdare ca mocirla de unde și-a ales eroii!

O altă talentată artistă este *Adina-Paula Moscu* care expune câteva portrete foarte reușite, deși puțin cam fotografice.

Se remarcă *Mircea Olarian* prin desenul său intitulat „*Ruină*” în care îmbinarea armonică și pătrunderea în tonuri clare a umbrelor și puterea trăsăturilor dovedesc un talent care promite.

Milița Petrașcu expune câteva desene din care relev „*Desen colorat*”, o îmbinare nefericită între roșu și albastru. A schițat un portret cu linii energice de un roșu cărămiziu pe un fond albastru. Este o discordanță, o lipsă de armonie neplăcută ochiului. I-adevărat nu putem cere artistului să copieze natura, căci are altă menire decât fotograficul, îi cerem numai să resfrângă prin prisma subiectului său senzațiile obținute dela lucrurile reale.

Iese în evidență compoziția în cărbune a artistei *Virginia Rădușlăvescu* intitulată „*Refugiu*” și care impresionează prin sobrietatea liniei și realismul subiectului.

Deasemenea remarcăm desenele în cărbune ale domnului *Iosif Steurer*.

Sunt bune gravurile domnului *Velisaratu*, în special autoportretul.

În lino gravură s'au relevat lucrările domnilor: *Marcel Olinescu*, *Dimitrie Nicolaide* și *Tatiana Ballayre-Ceglocoff*.

Trebue să menționăm gravura cu acul executată de către *Iulia Simu* și care reprezintă un cimitir. Prin jocul de umbre și lumină, reușește să imprime desenului multă naturaleză.

În salonul oficial din toamna aceasta întâlnim lucrări de o necontestată valoare artistică. Astfel pe lângă lucrările menționate mai sus trebue să mai adăugăm și pe acelea ale d-lor: *Radu Grigorescu*, *N. Lupu*, *I. Dan*, *Sorin Ionescu*, *Vladimir Frimu*, *Miron Constantinescu* și alții.

Afișul, putem spune că a fost slab reprezentat

numai prin trei lucrări din care remarcăm pe aceea a pictoriței *Steensballe Monica*.

În linii generale expoziția este bună și merită să fie văzută de orice iubitor al artelor imitative.

EXPOZIȚIA VOINESCU

În sălile „Căminului Artelor”, domnul *Voinescu*, a expus și anul acesta o colecție de caricaturi. Caracteristicile acestei expoziții nu constau în asemănarea între model și tabloul expus, ci mai ales în maniera spirituală a facturii d-sale. Domnul *Voinescu* cunoaște personagiile sale așa încât reușește din plin să găsească adevăratele caracteristici.

Domnul *Voinescu* aduce o notă cu totul originală pe tărâmul caricaturii. Este un talent tânăr care promite mult în viitor.

D. MITACHE

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Filmul în culori „Agfa color”

Triumful noului film „Agfa-color”, care în timp de patru ani a reușit să se impună atât în cercul fotografilor amatori cât și în cel al profesioniștilor este bazat pe simplitatea întrebuirii lui. Fotografatul poate întrebuița tot vechiul său aparat, având doar grija să prelungească timpul de expunere al fotografiei, căci filmul colorat este mai puțin sensibil decât cel alb-negru.

După cum știm din Fizică toate culorile naturii pot fi obținute din combinarea celor trei culori fundamentale: roșu, galben și albastru. Pe această lege se bazează fotografia colorată. Filmul este acoperit cu 4 rânduri de emulsiuni: una pentru alb-negru, alta pentru roșu, alta pentru galben și alta pentru albastru. Fiecare din aceste emulsiuni nu absoarbe decât raze de o anumită culoare, de ex. emulsiunea de roșu nu absoarbe decât razele roșii, etc., celelalte raze ne având absolut nici o influență asupra bromurei de argint ce se află aci.

Deci prin expunerea filmului într'un aparat fotografic se formează 4 fotografii suprapuse.

Prin dezvoltarea acestor 4 rânduri de emulsiuni culorile fundamentale apar și prin suprapunere ne redau exact culoarea din natură.

Cum se face dezvoltarea? Știm că materiile co-

lorante sunt de două feluri: 1) Substantive care colorează direct și 2) Adjective care nu colorează decât în prezența unei alte substanțe numită mordant. La filmul „Agfa-color”, fiecare emulsiune conține câte un colorant adjectiv din una din cele trei culori amintite. La dezvoltare revelatorul este tocmai mordantul care face ca în fiecare emulsiune să apară câte o culoare.

Dezvoltarea filmului colorat are mai multe faze. Introdus în revelator filmul este supus următoarelor trei procese: 1) Bromura de argint din fiecare emulsiune se transformă în părțile luminate în argint, 2) În revelator se produc o serie de substanțe oxidante care nu sunt decât mordanții coloranților din emulsiune 3) Acești mordanți se combină cu coloranții și dau culoarea caracteristică fiecărei emulsiuni, culoare care nu se fixează decât în locurile în care se găsește argint.

După această operație de dezvoltare propriuzisă urmează fixarea diapozitivului. Filmul este întâlu introdus într'o baie care fixează materiile colorante și apoi în altă baie care spală grăunții de argint formați pe locurile luminate, aceștia ne mai fiind necesari. Din această cauză diapozitivul colorat nu prezintă aspectul grăunțos al unui

negativ obișnuit putând fi proiectat pe ecrane oricât de mari.

Fabricarea filmului colorat a cerut din partea inginerilor și tehnicienilor fabricii Agfa cele mai mari eforturi, căci alegerea coloranților și mordanților este un lucru extrem de delicat, emulsiunea trebuind să redea cât mai exact culoarea din natură. Afară de aceasta grosimea de 0,005—0,008 mm. a unei emulsiuni la care nu se admite decât maximum o toleranță de 0,001 mm. constituie o

noastră piedică ce trebuie învinsă, și tocmai aci stă secretul că nu se pot face încă în mare număr fotografii colorate pe hârtie, căci tehnica nu poate obține această grosime de emulsiune decât pe celuloidul filmului și numai în puține cazuri pe hârtia fotografică. Cu timpul însă tehnica va învinge și acest obstacol și atunci vom fotografia în culori tot astfel cum azi fotografiem cu filmul obișnuit, putând obține fotografii și mărimi pe hârtie în nenumărate copii.

GEO LITARCZEK

CRONICA SPORTIVA

Activitatea sportivă a liceului nostru a fost foarte intensă pe anul 1943.

Astfel, încă din Ianuarie, din inițiativa O. S. R.-ului, s'a înființat un curs de „ajutori de instructori sportivi” la care au fost invitați să ia parte toți elevii cu aptitudini sportive. Acest curs a durat trei luni și anume: Ianuarie, Februarie și Marte.

Liceul nostru a fost reprezentat prin: Petre Florescu la atletism-gimnastică, Rică Popescu și Sandu Nicolau la foot-ball, toți din cl. VIII și Tanoviceanu I. și Cunescu Constantin la rugby.

ATLETISM

S'au remarcat prin performanțele obținute la antrenamente câțiva elevi din cursul superior, printre cari P. Florescu și L. Negoescu cl. VIII, Cunescu și Vrânceanu cl. VI.

Cu siguranță că roadele acestor antrenamente se vor arăta la campionatele interșcolare din Primăvară.

FOOT-BALL

În anul acesta nu putem remarca o activitate foot-ballistică intensă deoarece campionatul interșcolar se va disputa la finele anului școlar.

Este de remarcat faptul că liceul nostru are mulți jucători talentați, mai toți făcând parte din diferite cluburi valoroase: Al. Nicolau, J. Teodorescu și V. Surugiu (Venus) și Rică Popescu, organizatorul matchurilor interclase la cursul inferior, dela Rapid.

RUGBY

La campionatele interșcolare disputate anul acesta, a luat parte și echipa liceului nostru. În optimele de finală, echipa noastră a întâlnit echipa liceului „Cantemir Vodă”. Rezultatul a fost de 11—6 (0—3) pentru „Cantemir”. Cantemiriștii

au câștigat matchul în ultimele 5 minute, rezultatul fiind până atunci de 6—6.

Echipa liceului nostru s'a comportat peste așteptări dominând și ținând adversarii aproape tot timpul în 22-ul lor. S'au evidențiat în mod deosebit Jean Teodorescu cl. VIII și Stelian Vrânceanu VI. Să sperăm că la anul, cu o echipă temeinic pregătită, liceul nostru se va comporta conform așteptărilor. Și în acest sport contăm pe elemente de valoare printre care: Jean Teodorescu VIII (cat. onoare C. F. R.), Tanoviceanu, Cunescu, Vrânceanu, Caligari, Droc, Ivanovici și Gaicu, toți dela T. C. R.

SKI

La tabăra de ski dela Predeal ce se va ține între 26 Dec. și 6 Ian. liceul nostru va fi reprezentat prin: Petre Florescu, Rică Popescu, Negrea Sorin și Drăgănescu C. cl. VIII-a și Tanoviceanu VI. Deasemenea va lua parte la campionatele de ski și următorii „ași”: Ivanovici Cr., Litarczek Gh., Tătărescu D. și Ivanovici Florin.

TIR

Relevăm frumoasa comportare a colegului nostru Orezeanu Nini, din cl. VIII la concursurile de tir din acest an, obținând un frumos și bine meritat succes.

SCRIMĂ

Floreta este din ce în ce mai mult practică de elevii liceului nostru dintre care Costel Melinte Radu Dimitrescu și Radu I. Bonache sunt primii care au îmbrățișat acest sport.

BOX

Talentatul nostru coleg Iorgu Petre și-a reluat antrenamentul în vederea matchurilor ce le va susține în Primăvară.

PETRICĂ FLORESCU

RECENZII

În Martie 1943, a apărut în Editura Casei Școalelor, o interesantă carte a d-lui Profesor de limba Latină și limba Elină la liceul „Spiru Haret” David Popescu, și anume traducerea marelui filosof roman Boethius, „De consolatione philosophiae”, sub titlul „Mângâerile filosofiei”.

Această operă este în strânsă legătură cu viața lui Boethius și atmosfera politică și culturală din timpul său. Numai încadrând-o în epocă, o vom putea pricepe și aprecia din plin.

Boethius a trăit în vremea când evul popoarelor vechi murea și se năștea Evul mediu (480—524) și el face legătura între cele două lumi, fiind „întâtorul scolasticismului”. Viața i-a adus cele mai mari demnități omenesti, dar deasemeni închisoarea și moartea. Viața politică intensă pe care a dus-o, i-a arătat ambele fețe. A fost cinstit, drept înțelegător, a apărut pe cei slabi. A fost adevărat filosof, bun sfetnic al regelui Teodoric și bun Roman. Dar dușmanii l-au surpat.

A scris mult și interesant, teologie, științe și filosofie. Renumele i-a rămas mai ales de pe urma filosofiei. Era adeptul lui Aristot, pe care l-a tradus în mare parte.

Dar operă să cea mai de seamă, a fost „De consolatione philosophiae”, scrisă în închisoare, în formă de dialog în proză și versuri, în 5 cărți, cuprinzând idei adânci, expuse în formă ușoară și limpede. Cartea conține examenul de conștiință al unui om politic. Problemele sunt generale și centrale ale filosofiei omenesti.

Subiectul e dialectul între Boethius și filosofie, care caută să-l mângâie de soarta grea și nedreaptă la care a ajuns, și de-aici o serie întreagă de discuții.

Metrica variată cuprinde 27 de metri diferiți în 40 de poezii.

Ideile tratate sunt reluate de Boethius din filosofia platonice și neoplatonică. Scrise în închisoare, sunt lipsite de altă bibliografie decât memoria autorului. Sinteza realizată e totuși completă.

Conținutul e bogat în mituri păgâne, dar ideile sale sunt acceptate de Biserică.

Cartea a fost tradusă din cele mai vechi timpuri în: engleză, germană și franceză. Studiile asupra ei au fost deasemeni bogate. Dar totuși cartea în sine rămâne mai interesantă și mai complexă.

Dificultățile întâlnite de traducător au fost rezolvate cu îndemânare și discernământ, respectând originalul.

Deoarece citirea operii în original nu e la îndemâna oricui, autorul și-a dat multă osteneală pentru a reda cât mai autentic ideile filosofului roman. Traducerea a fost făcută just și în mod fidel fără a neglija limba în care se traduce și al cărei stil e prin urmare clar, limpede și precis, vocabularul întrebuintat e ales și adecuat operii.

Bibliografia bogată consultată exclusiv străină dovedește o mare erudiție a autorului traducerii, tot așa de bun cunoscător al limbilor moderne, ca și al celor clasice, cum și dorința de a ne da ceva cât mai complet și mai exact.

De succesul cărții Domniei Sale, Domnul Profesor David Popescu nu poate decât să se bucure.

C. M.

*

Sub acest mic titlu, dau câteva scurte și simple observații asupra unor cărți. Poate, o recenzie în miniatură.

1. PIERLUIGI ȘI ETORE ERIZZO. — VIAȚA AVOCATULUI

Vieță de muncă, de luptă încordată și nu totdeauna răsplătită drept, de victorii ca și de înfrângeri, de răbdare și bunăvoință. Aceasta ar putea fi rezultatul vieții de avocat. Cartea urmărește să ne arate tocmai aceasta prin povestirea întâmplărilor, a cazurilor variate pe care le are în fața sa un avocat. E un subiect cum nu se poate mai interesant, mai plin de resurse. Autorii, doi avocați specialiști deci, au putut printr'un stil frumos, plăcut să ne înfățișeze aceasta. Traducerea în limba română destul de bună. O carte care merită să fie citită.

2. ANDREA MAJOCCHI. — PRINTRE BISTURIE ȘI FOARFECE.

O carte cu subiect din viața medicală și nu o lucrare de specialitate. Sunt simple întâmplări din viața unui chirurg, vieță grea în care se cere o dominare totală a ta și o rapiditate și hotărâre în mișcări, povestite într'un stil curgător, colorat. Cartea nu are pretenția și nici nu poate fi literatură. Ar putea fi părți dintr'un jurnal fără dată și mai dezvoltat. Sunt pagini de viață destul de

frumoase în zugrăvirea lor neliterară. Traducerea bună. Pe scurt, o carte interesantă și plăcută de citit.

3. EMILY BRONTË. — LA RĂSCRUCE DE VĂNTURI.

Scrisă prin 1845, acum aproape 100 de ani, cartea prin valoarea ei a înfrânt timpul. Este un roman dramatic, un roman în care pasiunile stăpânesc și nu vor să se lase biruite. Emily Brontë a creat tipuri dominate de pasiuni și de o răutate feroce

în Hindley Earnshaw și Heatcliff ca și de egoism în Chaterine, tipuri care pot servi ca modele. Ca un contrast creiază pe Edgar și Isabelle Linton, Personajele au fost cât se poate mai bine conturate și înfățișate. Romanul însă nu este de o valoare egală. Sunt părți de o frumusețe rară, dar și părți slabe și stilul a contribuit la aceasta. Considerată însă în întregime, opera este cu adevărat foarte frumoasă.

RADU POPESCU-BRĂDICENI

INFORMAȚII

În cadrul comemorării a 80 de ani dela înființarea liceului grăniceresc din Năsăud, s'a cinstit în sala de festivități a liceului nostru, această faptă a vajnicilor năsăudeni, precum s'a evocat și personalitatea lui George Coșbuc.

Au vorbit cu acest prilej d-na Profesoară Turdeanu și elevul Dinu Tătărescu cl. VIII.

A urmat un program artistic cu concursul elevilor Gabriel Gheorghiu cl. VIII, Radu Munteanu cl. VII, Valeriu Săndulescu cl. VII, Mircea Popa cl. VII, Gheorghe Stănescu cl. VI, și Bocan cl. VI.

Sâmbătă 27 Nov. s'a împlinit un an dela pierderea dureroasă a lui Virgil Alimăneștianu, președintele comitetului școlar, tatăl colegului nostru Const. Alimăneștianu. La parastasul oficiat pentru odihna sufletului său, școala noastră a fost reprezentată prin D. Profesor Alex. Bogdan și un grup de elevi din clasa VIII-a. Asigurăm cu acest prilej pe colegul nostru de cea mai caldă împărtășire a sentimentelor sale.

Și anul acesta subcentrul premilitar u. sc. 44, constituit în întregime din elevi ai liceului „Spiru Haret”, sub comanda D-lor Locotenent Constantin Nicolescu și Serg. T. R. Stoica Pavel și Caleașă Tudor, s'a evidențiat în dese rânduri, fiind considerat subcentrul model al întregului Subinspectorat P. P. din București.

În cadrul orelor de educație s'au constituit două societăți, cari activează sub îndrumarea D-lor Profesori de specialitate și sub conducerea unui comitet de elevi.

Comitetul secției științifice: Președinte: Dumitrescu Radu, Membri: Bonachi Radu, Litarezek Gh. și Pitea Pavel.

Comitetul secției literare: Președinte: Tătărescu Dinu, Membri: Melinte C. Pitea Petru, Munteanu Radu.

Un grup de 39 elevi ai liceului nostru, sub conducerea D-lui Prof. Alex. Bogdan, au făcut între 4—10 Nov. o excursiune de studii în Bucovina. S'a vizitat Suceava cu cetatea, mănăstirile și bisericile sale, Mănăstirea Dragomirna, orașul Rădăuți, Mănăstirea Sucevița, Putna, Voroneț și Mănăstirea Humor. Excursia s'a încheiat cu frumoasa privescătoare a regiunii Gura-Humorului-Vatra Dornii. Excursionistii s'au bucurat de cele mai bune condițiuni de transport datorită bunăvoinței D-lui General Orezeanu, Directorul general al C. F. R., căruia școala și excursionistii îi adresează pe această cale cele mai recunoscătoare mulțumiri.

Revista „Vlăstarul” a primit în dar suma de 5000 lei dela d. Em. Tătărescu, tatăl colegului nostru Dinu Tătărescu. Ii aducem viile noastre mulțumiri.

La serbarea Patronului școlii, o echipă de elevi din cursul superior vor reprezenta câteva scene din „Viforul” de B. Șt. Delavrancea. Salutăm cu bucurie această primă încercare serioasă de teatru în școala noastră, în vederea căreia s'a construit și o scenă corespunzătoare. Echipa de actori, în fruntea căroră se găsește talentul coleg Mircea Popa, a lucrat sub atenta și harnica îndrumare a D-nei Prof. M. Vasilescu și a D-lui Prof Th. Bucur.

CONCURS LITERAR

Revista „Vlăstarul” institue două premii a câte 2000 lei fiecare pentru cele mai bune compoziții cu subiectul: „O întâmplare din viața clasei mele” și „Moș Crăciun”. Lucrările se vor depune, Comitetului revistei până la data de 15 Ianuarie 1944.

Lucrările premiate vor fi publicate în numărul viitor al revistei.

INFORMAȚIILE ELEVILOR

Talentații noștri colegi Gaby Gheorghiu (voce) și Nubar Boloian (la pian), își vor da prețiosul curs la Serbarea Patronului Liceului.

Colegul nostru Sandu Ștefănescu-Grivița și-a realizat în sfârșit visul de a intra în orchestra liceului, unde va cânta din flaut.

Talentatul nostru coleg într'ale scrisului, Dinu Tătărescu, va da curând tiparului, o plachetă de versuri cu caracter dedicate frumoasei Alice.

În marea sa pasiune pentru Religie și studiile teologice, eminentul nostru coleg Radu Dimitrescu, va ține în curând o conferință, în cadrul sedințelor extrașcolare despre: „Necesitatea moralei creștine în secolul XX”.

Aflăm din sursă absolut sigură, despre apropiata apariție a volumului de poezii romantice, ale talentatului și visătorului nostru coleg Radu Bonachi, sub pseudonimul de Alecu Borarsch.

Cu satisfacție primim vestea viitoarei dizertațiuni pe care colegul nostru Lulu Lazăr o va ține, cu subiectul: Paralelă între odele saphice și cele pindarice.

Înregistrăm cu bucurie știrea intrării în echipa de rugby a liceului, a simpaticului nostru coleg C. Alimăneștianu.

Noutatea participării în ultimul moment la Campionatele naționale de lupte greco-romane a colegului nostru Geo Litarceck, ne bucură. Deplin încrezători în mușchii săi de oțel și statura sa atletică, îi urăm izbândă totală.

Bine cunoscutul nostru coleg Nini Orezeanu, a călcat anul acesta tradiția celorlalți ani, frecventând dela început regulat cursurile. Îl felicităm din toată inima pentru această performanță.

Avem deosebită plăcere de a anunța aventura fostului nostru coleg Gigi Pavelescu care a reușit împotriva celor mai optimiste așteptări saltul miraculos al trecerii claselor a VII-a și VIII-a, trecerea bacalaureatului și ca o încoronare, intrarea la Școala Politehnică.

Trecând acum peste glumă, adresăm pe această cale, cele mai călduroase felicitări din partea foștilor săi colegi, precum și urări de izbândă în viitor.

Menționăm deasemenea nerăbdarea foștilor noștri colegi Cristescu Emilian și Hoffman Emil, cari au trecut cu succes clasele VII și VIII.

La adresăm aceleași urări.

Dat fiind condițiile excepționale ale vremurilor ce trăim, au fost însărcinați și anul acesta, cu disciplina claselor, elevi din clasa VIII-a. Trebuie să felicităm pentru felul cum înțeleg a-și îndeplini datoria. Mai rămâne încă să se disciplineze pe ei înșiși.

Deasemeni trebuie însoțit de toată simpatia noastră, același Nini O. care au ocazia tuturor concursurilor de tir, a avut ghinionul de a avea o armă dereglată sau o vizibilitate proastă.

Eminentul trăgător are același ghinion ca în pericolosul sport al motocicletei, cu care avea nărvul de a face popasuri inopinate, pentru întărirea fizicului în curțile oamenilor.

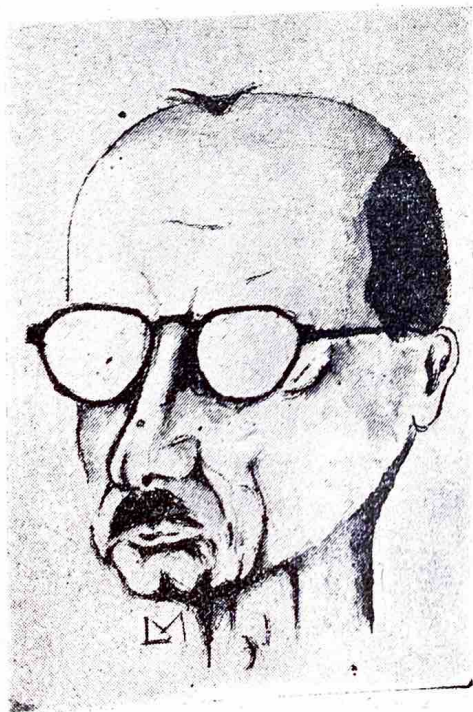
Odată, fiind surprins de o subită pasiune muzicală, și-a transformat vehiculul în armonică.

Acest instrument se află actualmente în vânzare.

C. M. și D. T.

DIN GALERIA

PROFESORILOR

1954

Institutul de Editură și Arte Grafice
„IMPRIMERIILE ROMÂNEȘTI”
Str. Brezolanu 4 București

1954

Institutul de Editură și Arte Grafice
„IMPRIMERIILE ROMÂNEȘTI”
Str. Brezoianu 4 București

Prețul 100 Lei